

4. Bibliographie der Schriften

Lærdom Om Et christeligt Levnets Begyndelse, Som indeholder fire Deelee: 1. En grundig Anviisning til sand bod og troe paa Gud. 2. En enfoldig ...

Francke, August Hermann

Kopenhagen, 1725

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

BIBLIOTHECA
ORPHANOTROPHÆI
HALENSIS

~~8.9.14~~

8, H, 9

Lærdom Om Et christeligt Levnets Begyndelse,

Som indeholder fire Deele:

1. En grundig Anviisning til sand bod og troe paa Gud.
2. En enfoldig Underviisning, hvorledes man skal læse den heilige Skrift til sin rette opbyggelse.
3. En Underviisning af Skriften til at bede ret og Gud behageligen.
4. En kort Prøve, om man har den sande levende troe til Christum, eller en.

—————
KJØBENHAVN,
Trykt udi Missions Collegii
Bogtrykkerie og paa dets forlag.
Aar 1725.

Luc. 13. C. 23. 24. v.

Men der sagde een til Jesum: Herre;
mon de ere faae, som blive salige? Da
sagde hand til dem. Legger vind paa
med fliid, at indgaae igiennem den sne-
vre port, thi mange skal, siger jeg eder,
søge at komme ind, og skal ikke kunde.

* * * * *

Den Port, som fører ind til livets Frydes
 Sæde,
Er snever, saa man kand ey uden sorg ind-
 træde,
Men tapperligen maa den haarde kamp
 udstaae,
Om man Klenodet skal i Himlens ære
 naae;
Paa trængsel følger fryd, paa striden sejer-
 palmer,
Paa kampen kronen, som i evighed ey fal-
 mer;
Saa pleyer Gud vor troe at lønne naa-
 delig,
Naar den mandhaftigen har giennem-
 figtet sig.

Fortale.

Elskelig Læser!

Ser legges dig en liden Bog for ønen, som vel er liden af vægt, men dog saaledes indrettet, at du ved Guds naade der af kandst lære Kiernen af den giørlige og sande Christendom. Tro din Frelseres ord, at vejen til himmelen er trang, og porten snever, hvor man har meget at legge fra sig, om man ellers vil komme igiennem. Tro ikke dit eget hierte, thi det gjør vejen ikkun altid breed, og søger mange udflugter og undskyldinger, til at holde dig tilbage fra denne Livsens Vei, hvilken vel her i tiden ved en daglig selvfornegtelse fører til den gamle Adams død og undergang, men til sidst Froner dig med glæde og fryd. Da der imod den brede og bedræglige søndsens vei vel tilfiger dig en kort vellyst og timelig fornøjelse, men iller med dig til den evige fordervelse. See til ; udvæl

det beste, tiden er kort: Derfor skif dig i tiden, og giv agt paa din sjæles inderste grund, naar Herren beveger den samme formædelsk sit levende ords kraft; O saa far fort, og vdsning dig for hannem i bønner ved naadens anvendelse, som er kommen dig tilforn, og haver opvakt dit hierte, og paakald hannem, at hand vil fremføre troens og et nyt levnets verk udi dig; og vær saa forsikret, at den trofaste Gud skal saaledes have og holde sit verk og gierning ved lige i dig, at du af mørkheden skalt udfries, og blive et lysens barn, ja Christi broder og med-arving. Betænk vel den overflødige herlighed, som de troende faae i deres Frelser, naar de i hannem den velsignede Rod og Rinstof som levende greene og unge qviste blive indpodede. Saadan betragtning skal give dit hierte en stor kraft. De sug jo af hannem den levendegjørende saft, kraft og aand, hvilken dag fra dag gjør Guds og hans Søns kundskab herligere i dem. Eller er det vel lidet, at være et levende lem paa Christi aandelige Legeme, at blive salvet med den samme Aand, med hvilken Kristus, som er Hovedet, er bleven salvet, og at nyde dagligen samme Aands kraftige indflydelse? Er det en ringe ting, at være hjerterland blive Guds boliger, og være legermer

mer hans Hellig Aands templer? Er det ringe, at vi have den fuldkomne retferdighed som vor egen, og i den samme Land fremstilles for den himmelske Fader ustraffelige? Er det lidet, at blive i tiden deelagtige i den guddommelige natur, ja at blive een Aand med Herren? Og skulde ikke alt dette udvirke kraftige bevægelser i vore sieler, saa fremt Herrens Aand gjør det levendes udi os? Prøv dig derfor uden skrømt, vilt du ellers søge din sieles beste, om du og haver smaget nogen tiid noget af denne Guds børns herlighed? Befinder du, at dette endnu er gandske fremmed for dig, saa fattes det dig endnu visseligen paa bod og troen, formedst hvilkke dit hierte først skal tilberedes, paa det at det kunde tage imod saa stor en herlighed. Man kommer ikke saa let til saadan salighed med et vanhelligt, ubodferdigt og fiodeligt hierte; det maa være et meget ydmygt og ved en sand aandens armod sønderknuset hierte, som vil annamme Guds kjerlighedssagte strømme og glædes olie, hvormed Guds børn blive salvede. Haver du endnu smag af den verdslige forsængelighedssmask, saa est du endnu viidt fra dette skjulte Manna, og kandst ikke smage hvor venlig og god Herren er. Derfor skif dig smukt i Guds orden; vend om og gjør

poenitenge, og vær saa forsikret, at alt dette
 skal gives dig. Lad dig denne liden Bog
 til din ydermere undervisning være besaa-
 let, og prøv dig efter enhver Erindring,
 som kommer dig der udi for øyen. Herren,
 som saa vel kand velsigne det lidet, som det
 store, velsigne og denne liden Bog hos alle
 dem, som læse den, paa det de der ved maa
 opvekkes til at saae med poenitenges taare,
 og der paa indhøste den søde frugt
 i evigheden, amen.

En grundig og efter den Høll.

Skript forfatted

Unviisning Til den sande Christendom.

§. I.

Efke enhver er en Christen, som
kalder sig en Christen. Thi en
Christen haver sit navn af den
Hørrer **CHRISTO**, og he-
der saa meget som en der hør Christo til, og
er hans tro discipel, af hiertet troer paa
hans navn, i en oprigtig Kierlighed og un-
der forset efterfølger ham, og til den ende er
med hans Aand begavet og salvet, af hvil-
ken hand lader sig villig lede og regiere.
Naar nu nogen siger: jeg er en Christen;
saa er det saa meget sagt, som om hand sagde:
jeg er Christi discipel, og hør Jesu Christo
til,

til, jeg troer af hiertet paa hannem, som paa min eeneste Frelser, jeg elsker ham uden frømp, og besitter mig saaledes at være findet, som hand, og at efterfølge ham i hans fodspor i mit gandske levnet trolig og bestaa dig, endog under korsset; saa som hand og til den ende haver salvet mig med sin Aand, hvilken boer udi mig, og mig saligen leder og regierer. Hvo som ikke kand sige det, hand kand en heller med sandhed kalde sig en christen.

See der om Esa. 61. v. 1. Matth. 10. v. 37, 38. Cap. 16. v. 24, 25. Luc. 4. v. 18. Joh. 8. v. 31, 32, 35, 36. Cap. 12. v. 26. Cap. 14. v. 21, 23. Cap. 15. v. 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12. Rom. 8. v. 9. Gal. 5. v. 24. Phil. 2. v. 5. 1. Joh. 2. v. 3, 4, 5, 6, 9, 20, 27. Cap. 3. v. 24.

§. 2.

Efterdi man nu af denne herlige betydning, som det christne navn haver, kand som med hænder føle paa, at vel mange tusinde mennisker kalde sig christne, som dog i gierningen ikke ere det, saa er det aldeles ikke got, naar enhver uden al betænkning ifun haaber det beste om sig selv, og vil være anseet for en christen, men ikke gjør nogen eftersegning, om hand fører det bare navn, at hand kaldes en christen, eller om hand og i sand-

sandhed er Christi trofaste og lydige discipel, og et af Gud salvet, og med den Hellig Aand benaadet menneske. Tvert imod er det høyt nødvendigt, at enhver holder alle sine ord og gierninger og sit gandske sind imod den herlige betydning, som det christne navn har, hvor med hand kalder sig. Naar dette skeer, og mennesket erkiender ved Guds naade, at hand hidindtil falskelig og med uret har kaldet sig en christen; eller naar hand ifkun begynder at tvivle, om hand hidindtil haver været en retsindig christen, eller en, saa skal hand fra samme øneblif, naar hand merker, at hand hidindtil har bedraget sig, eller om hand tvivler paa sin tilstand, uden al forhaling begynde at bekymre sig der om, hvorledes hand i gierningen og sandhed maa blive en christen, og saaledes paa en god grund være forsikret om Guds naade. Thi hvad er forskrekkeligere, end at ikke vide, om man er et Guds barn og en arving til den evige salighed, eller en? ja vel tvert imod at være vis paa, at man det ikke er, og dog ikke at trage efter, at komme i saadan en salig tilstand, og saaledes i sandhed blive vis paa Guds naade.

S. 3.

Der til er nu først fornøden, at et menneske erkiender sine synder; thi Gud siger:

A 5

Jeg

Jeg er misfundelig, jeg vil ikke være vred
 evindeligen, kiend dog din misgierning, at
 du haver forset dig mod Herren din Gud,
 Jer. 3. v. 12, 13. At dette nu kand skee, skal
 et menneske ydmynge sig af hiertens grund
 for sin Gud, og bede ham inderligen, at hand
 vil give ham sit onde og syndtge hierte ret at
 kiende, at hand ikke maa holde sig for froms-
 mere, end hand er; men meget heller holde
 og erkiende sig for den allerstørste synder:
 thi om hand end ogsaa erkiendte sig for den
 allerstørste synder, (som vi og alle have sæ-
 den i os til alt det onde,) omend skönt andre
 maatte udvortes have bedrevet meer synd
 end hand, saa skulde dog det, at hand selv
 holder sig saa ringe, intet skade ham, naar
 hand kun vil søge Guds naade uden hyllerie
 og af hiertet, og ikke til at gjøre den til sin
 ondskabs skiul, men i en sand bodserdighed.
 Evert imod dersom hand synes at være no-
 get, som er intet, da bedrager hand sig selv,
 Gal. 6. v. 2. Og gjør sig selv den største ska-
 de. Saa maa hand da ikke meene, at det er
 nok, naar hand erkiender de udvortes saa
 kaldede grove synder, som er banden, hore-
 rie, tyverie, drukkenskab, og saadanne flere,
 hvilke og vel en hedning kand efterlade.
 Men hand skal gaae bedre ind i sit hierte,
 og prøve sig selv, ja hand, skal bede og paa-
 falde

Falde Gud med en retsindig iver og bestandighed, at hand vil give ham tilkiende, hvorledes ham af naturen fattes wiisdom, hellighed og retferdighed: og hand der imod er undfangen og fød i synd, og derfor død og uduelig til alt got, men til det onde tilbøjelig og et dødsens barn, og i særdeleshed hvorledes hans vantro, i det hand ikke har været hengt ved Gud med sit hierte, hidindtil haver været hans allerførste og sværeste synd, ja en roed til alle hans giørlige indvortes og udvortes synder, og naar da Gud aabner ham øjnene, til at erkiende, at hand hidindtil dybt nok haver været nedstunken i saadan fordømmelig vantro og herskende egen-lierlighed, saa skal hand nødvendig tillige bekiende, at alle hans gierninger, gaaen, staaen, liggen, æden, driften, beden, kirkegang, hans ord og gierning, og al hans hiertes tankers paafund, for den i ham herskende vantroes skyld, intet andet haver været end idel synd, thi uden troen er det umueligt at behage Gud, Ebr. II. v. 6. Og alt det som ikke er af troen, er synd, Rom. 14. v. 23. Men tvivler et menneske paa, om hans gierning hidindtil intet andet haver været end idel synd, da tør hand kun betænke, om hand har henrettet den samme til Gud op-
 rigtig, og ikke til et skin, om hand af hjer-

tet har tragtet der efter, at hand maatte med hannem, som sit højest Gode, i Christo Jesu ved troen blive foreenet, og adlyde hannem som sin Skabere, Fader og Herre? Eller, om hand ikke meget mere haver rettet

* den samme allene hen paa sig selv, sin egen ære, timelig nytte og vellyst, paa det hand mageligen maatte fremdrage sit levnet, og om hand ikke har sørget mindre for sin udydelige siels velfærd, end for legemet? besinder hand det saaledes, saa skal hand vide, at hand her udi intet andet har gjort, end hvad de uomvendte og vantroe, hedninger, Tøder og Tyrker gjøre. Men hvo som er en sand christen, hvad heller hand æder eller drikker, eller gjør noget, gjør hand det alt til Guds ære, 1. Cor. 10. v. 31. Det øyemerke, hvor paa hand har fæstet sit sind, er ikke det timelige liv, men det evige efter Christi formaning Matth. 6. v. 33. Udspørger først Guds rige og hans retferdighed, og alt saadant skal tillegges eder. Hvo som ikke gjør dette, hand er en hedning, som Christus selv vidner v. 23. Paa denne synds kundskab, og at man af hiertet siger: jeg troer det, jeg er en arm synder, ligger meget magt, thi saa let som det er udvortes at sige det, saa svært er det, at sige det ret af hiertet, uden saa er, at Gud aabner en øynene til at

at erkiende sin syndige elendighed, og i denne kundskab af hiertens grund at ydmyge sig.

S. 4.

Naar nu et menniske kiender sig et armt, elendigt, syndigt menniske at være, ja saadan en, som haver kaldet sig en Christen, og dog intet mindre været end den, saa fand efter den rette orden intet andet følge der paa, end en alvorlig anger og ruelse, at mennisket skammer sig og bliver rød over sit væsen, Ezech. 36. v. 32. Thi hand seer nu vel, at hand har hidindtil været en nar og en daare, som skriften kalder de ugudelige Psalm. 14. v. 1. og 53. v. 1. og har mere tragtet efter det tismelige og legemlige, end efter det hvad sielen og den evige salighed angaaer; at hand har været saa grov en hnkflere, som har vilt været anseet for en god Christen, og dog hverken har havt tro eller kierlighed i sit hierte, og enten har levet i aabenbare fiends gierninger, eller og i det mindste hverken været kold eller varm, Aabenbar. B. 3. v. 15. At hand har utallige gange ikke alleneste med uwitterlige, men og med vitterlige og forsatte lige synder forurettet og bedrøvet den Kiere og trofaste Gud, som af idel naade har tilbudet ham den evige herlighed; at hand har fremdraget saa mange aar af sit levnet saa

ilde, og tient sit Kiød og blod, ja satan selv i de syndige begierligheder, i steden at hand skulde have tient den kiære Gud; og dersom et menniske stiller sig det altsammen med alvor for, og der hos videre betænker, hvorledes hand der ved har forsamlet Guds vrede over sig, og gjort sig skyldig til saa svar en straf; i lige maade hvor meget got Gud har bevist ham, hvor stor taalmodighed og langmodighed hand har beteed ham; hvor ofte hand har banket paa hans samvittigheds dør, og hvorledes hand (mennisket) har tvært imod foragtet alt dette: saa giør det ham meget ont, og da ønsker hand at hand ikke saaledes havde syndet. Men der med er det nu alt forsiide; hvad som er skeet, det er skeet: og just det smerter ham saa meget mere, fordi hand ikke kand falde sine synder tilbage, en heller afvelte skylden fra sin samvittighed. Skulde hand nu ved denne sinerte over sine synder, af en kiødelig omhed eller blødhed og af en falsk frygt for at blive melancholisk der over, eller aldeles at fortvivle, blive tilskyndet at slaae denne bedrøvelse af sit sind, og at fordrive den med verdslig selskab, eller paa en anden saadan maade, saa skal hand tage sig i agt, at hand ikke følger der i sit kiøds og blods tilskyndelse. Thi denne er en bedrøvelse, som er efter Gud, og

og giør omvendelse til saliggjørelse, som man ikke fortryder, 2. Cor. 7. v. 10. Men get mere skal hand ved saadan beskaffenhed endnu her foruden bede Gud i himmelen, at hand vilde ved sin Hellig Aand forarbejde en ret alvorlig ruelse i hans hierte, paa det hans synder maa blive hannem ret bittere og fædsommelige, og hand her efter ikke saa tit maa løbe hen igien til det uordentlige væsen.

S. 5.

Men hand maa ikke blive hengendes i saadan en beængstelse og fortrydelse, ikke heller paa en skædesløs maade, eller ved forbenevnte udvortes verdslige middelev søge at frie sig fra den gudelig hiertens bedrøvelse, som over hans synders kundskab i hannem er foraarsaget; men med saadant bedrøvet hierte og sønderknuset og angersuld aand skal hand i en sand tro og en ydmøgt tillid flye til Christi kors, at hand af hans blod og død maa faae naade og syndernes forladelse, og en evig forløsning af al hans synds nød. Thi saa raaber den Herre Jesus alle saadanne bedrøvede syndere til sig Matth. II. v. 28. Kommer hid til mig alle som arbeide og ere besværede, og jeg vil gjøre eder hvile. Saadan vederqvælgelse skal da uden tvivl vederfares ham, naar hand med et ydmøgt og sønderknuset hierte
i en

i en oprigtig og troende hiertens forlængsel vender sine øyne til vor Herres Jesu Christi bittre lidelse og død, fuldkomne fyldestgiørelse og hellige fortieneste, og fatter den samme i en sandferdig troes fast tillid, som det hvor ved en arm synder bliver forligt med Gud, og faaer alle sine synders naadige forladelse, og en evig forløsning. Thi saaledes lærer Paulus Ephes. I. v. 7. I Christo Jesu have vi forløsning formedelst hans blod, (som er) syndernes forladelse, efter hans naades rigdom. Og atter: Vi blive retferdiggjorde uforskyldt af Guds naade ved den forløsning, som er i Christo Jesu, hvilken Gud haver fremsat til en Naadestoel, formedelst troen i hans blod, til at vise sin retferdighed til de forgangne synders forladelse, Rom. 3. v. 24, 25. Og paa et andet sted: Den som ikke vidste af synd, haver Gud gjort til synd for os, paa det vi skulde vorde Guds retferdighed i hannem. 2. Cor. 5. v. 21.

See her om I. Cor. I. v. 30. Eph. 5. v. 2. Ebr. 9. v. 12, 14, 15. Gal. 2. v. 16, 20, 21. Cap. 3. v. 13, 14. Rom. 5. v. 18, 19. Cap. 10. v. 4. Cap. 4. v. 5, 6. Esa. 53. v. 11. Joh. I. v. 29. Jer. 23. v. 6. Apostl. Giern. 10. v. 43. Cap. 13. v. 38, 39.

Naar nu en bødferdig synder saaledes
feer

seer itroen paa Jesum, og fatter hans hel-
lige fortieneste, saa skienker Gud hannem af
naade og for Christi Skyld alle hans synders
forladelse, og gjør ham retferdig. Og efter-
di den første frugt af denne retferdiggiørelse
er fred med Gud og den sønlige frimodig-
hed, hvorved et bedrovet hierte mægtig bli-
ver trøstet, og stillet tilfreds, saa lader den
troende ikke af med bøn og formaning at
banke paa, indtil hand ved den Hellig
Aands naadige virkning erfarer saadant i
sit hierte, og bliver der om forsikret, at naa-
dens dør nu er hannem fuldkommen opluft,
alle hans synder ved Christi blod tilgivne,
og at hand er forliget med Gud ved den Her-
re Jesum, at hand kand dristig kalde ham
sin Fader formedelst den Hellig Aand, og at
samme raaber i hans hierte: Abba, fæder
Fader. Rom. 8. v. 15.

§ 6.

Men man tør ingenlunde tænke, at et
menneske af egen fornuft og kraft kand troe:
thi det er ikke af os, det er Guds gave, Eph.
2. v. 8. Og ingen kand kalde Jesum en Her-
re, uden ved den Hellig Aand, 1. Cor. 12.
v. 3. Derfor skal et menneske, hvilket
Gud haver ført til sin synds kundskab og
fortrydelse, give Gud æren, og erkiende at
hand er den, som ved sin naades hemmelige
kraft,

Kraft, hvilken beviser sig formedelst ordet, antender troen i hiertet, hvilken hand kun skal ikke staae imod, men meget mere raabe til Gud af sit elendigheds dyb, og ydmøgtelig paafalde ham om troens naade: paa det hans troe maa ikke beroepaa menneskelig mening, vitsdom og gierning, men paa Guds kraft; og paa det ogsaa hans salighed ikke maa fremdeles være en blot indbildning, men sandhed, hvilken hand maa besidde i en sand og levende troes guddommelig visshed.

§ 7.

Naar nu et menneske har af naade aannammet en sand troe, og ved den samme syndernes forladelse, saa skal og Herren en negte hannem videre forsikringer og frugter af sin naade, men ligesom hand har begieret, skal hand altid rigeligere opfylde hans hierte, som ved troen er retferdiggiort, med sin guddommelige fred, trøste og glæde det, ja overflødig udgøde sin kjerligheds velsignede strømme i hans hierte formedelst den Hellig Aand, hvilken hand skal skienke hannem til sit faderlige venskabs og herlige arves pant i Christo Jesu. Og da skal hand og fornemme, at hand haver faaet et gandske andet sind, og er bleven et nyt creatur i Christo, i hvilken hand af Gud, som hans gierning,

er

er skabt til gode gierninger / 2. Cor. 5. v. 17. Eph. 2. v. 10. Og erfarer saa i sandhed, at Gud og fuldkommer sine forjættelser paa hannem, hvilkke hand har givet ved propheeten, der hand siger : Jeg vil stænke reent vand over eder, og I skal være rene af alle eders ureenheder, og fra alle eders afguder vil jeg rense eder, og jeg vil give eder et nyt hierte, og give en ny aand i eder, og borttage det steen-hierte af eders kiød, og give eder et kiød-hierte, og jeg vil give min Aand inden i eder, og gjøre det, at I skal vandre i mine skikke, og holde og gjøre mine rette, Ezech. 36. v. 25, 26, 27. Ja hand er allerede bestenkt i hiertet fra en ond samvittighed, og toet paa legemet med reent vand, Ebr. 10. v. 22, 23. Og lader sig sin siel være mere anselegen end som tilforn. Thi hans sind er nu ikke mere jordisk, men himmelsk, og hand seer nu ikke mere paa det timelige liv og dets vellyst, men hand er henvendt til Gud med en hiertelig tierlighed, og tragter efter det evige, det som er oven til, der Christus er, fiddendes hos Guds høyre haand, Coloss. 3. v. 1, 2. Og saaledes begynder hand saa at anstille sit levnet, at det ikke maa være Gud i himmelen imod, men meget mere behage hannem vel ; hand kand ikke tale saa frekt som hand gjorde tilforn, men befinder

finder stor uro i sit hierte, naar hand, som tilforn, taler unyttig snaf; hand vil nu ikke tage sig det for, som hannem got synes efter hans fiod og blod: men hand vil meget mere først være forsikret, om det og kommer o- vereens med Guds villie. Hand gider ikke vakle med sine tanker hid og did, en heller tragte efter de høye ting; hand gjør sig nu ingen glæde mere af det verdslige væsen, fordi hand har fundet og erkiendet noget som er meget bedre hos Gud i Christo. Kortel- lig, fordi hand veed, at hand er for Gud i Christo retferdig, og har faaet et nyt liv af Gud, saa vil hand nu ikke gierne tabe denne naade igien og det liv, som hannem er skien- ket; hvilket skulde skee, dersom hand vilde løbe igien til sit forrige syndige væsen, og derfor er hans gandske sind der hen rettet, at hand i Christo maa føre et gandske andet og nyt levet, og en Gud behagelig omgiens- gelse; og denne ny villie er levendes, kraftig og ferdig i ham til at stræbe med al al- vor i gierningen at øve alt got, og er hand saa gandske anderledes beskaffen, end tilforn, der hand kun lod det blive ved kraftesløs vil- lie og ønske, og ikke bekymret sig om Guds Fierligheds og gudfrugtigheds sande beviis- ning.

§ 8.

Ligesom mennisket nu ved Christum har

er.

erlanget den tilgang i troen til den naade, som hand staaer udi, Rom. 5. v. 2. saa maa hand og ingenlunde tænke, at hand vilde eller kunde ved sig selv og sine egne naturlige kræfter efterdags gjøre noget der til, at vorde bedre, frommere og helligere i sin tilkommende omgængelse; men hand maa ogsaa her give sin Frelser allene æren, og i troen bekiende, at den samme allene er gjort hannem af Gud som til retferdighed, saa og til hellighed, I. Cor. I. v. 30. I hvilken og ved hvis naade og Aand det gandske gudelike helliggiørelses verk maa begyndes og indtil enden fremsættes. Hvorfor hand altid ydmøgeligen skal paakalde den fiere Gud, at hand ved troen paa Christum Jesum vilde rense hannem hans hierte altid mere og mere fra onde tanker og begieringer, derimod altid formedelst den Hellig Aand forsøge i hannem kierligheden til at hellige hans navn, og særdeles kraftig styrke ham i tilliden paa hans naade, at hand maa beholde den visse forsikring, at den som haver virket i ham at ville, og haver begyndt den gode gierning, skal og give at udrette og fuldende den. Saaledes forarbejder hand da sin saliggjørelse med frygt og bevelse, Philip. 2. v. 12, 14. Cap. I. v. 6. at hand maa ikke blive sikker og tryg igien. Zvert imod be-
der

der hand Gud uafsladelig, at hand vil giøre ham stærk formedelst sin kraft i det indvortes menneske, og altid giøre ham ligere efter hans hellige billede; og lige derudi setter hand al sin fremvert, der hen stræbendes i en troende bøn med stadig hiertens forlængsel, at hand i den sande tro paa den Herre Jesum maa kraftig af Gud styrkes, ja i den samme komme til en ret mandelig kraft, hvilket skeer i det Christus ved troen boer og lever i hans hierte, og hand (mennesket) i den sammes saliggjørende kjerlighed og naade er vdfæstet og grundfæstet, saa at hand i sandhed lever i Guds Sønns troe, som Paulus siger Gal. 2. v. 20. Og saaledes altid bliver hans billede ligere. Eph. 3. v. 16. 17. 18. 19. Col. 2. v. 5. 6. 7.

S. 9.

Saa er det ham nu ikke ligemeget, hvorledes hand lever og omgaaes, eller at hand kun nogenledes maa ansees for dydefuld, Men fordi Christus haver kaldet ham, at hand skulde negte sig selv for Christi skyld, og følge ham, saa gaaer ogsaa hans digten og tragten ifkun derhen, at give nøye agt paa hans ven, og ved hans Aand som hans tiener gaae efter ham, og udi hans fodspor, omgaaes, ligesom hand omgiffes i kjerlighed, ydmyghed, sagtnodighed, taalmodighed,

hed, og bestandig trofasthed, I. Joh. 2. v. 6. Joh. 12. v. 26. Cap. 13. v. 34, 35. Og derfor korsfæster hand sit kiød med lysterne og begieringer, Galat. 5. v. 24. Og troer, at verden er ham, og hand verden korsfæst; hand hader og fornægter ogsaa al dens ugudelige væsen, og dens verdslige lyster, Tit. 2. v. 12. Og naar onde lyster røre sig og stige op i hans kiød og blod, saa holder hand sig derfra og strider derimod, I. Pet. 2. v. 11. og dette altsammen gjør hand allene for den Herres Jesu skyld, at hand ikke skal vanære ham i sit legeme eller siel. Hand elsker Gud og sin næste afhiertet, og er Guds ordlydig med en villig aand, allene for Herrens skyld, og at hand maa erkiendes for hans discipel, og at Guds naade maa prises i hannem, Joh. 12. v. 26. Cap. 14. v. 21. og saa fremdeles. Thi til den ende haver Gud gjort ham deelagtig i den guddommelige natur, og skienket ham guddommelig kraft i alle de ting, som høre til livet og gudsfrygtighed, 2. Petr. 1. v. 3. 4. at nemlig Christus maa prises i hans legeme og i hans aand, hvilke høre Gud til, I. Cor. 6. v. 19, 20.

§. 10.

Ved den samme troe, i hvilken hand undergiver sig Christo og efterfølger hannem, omgaaes hand nu ogsaa gandske anderledes med

med de af Gud forordnede naades midde-
 ler end tilforn, thi hand bær imod de samme en
 hellig ærbødighed, og bruger dem i en sand
 gudelig orden, og til deres rette hellige hen-
 seende, som det er Gud behageligt og ham selv
 til salighed tjenligt. Thi ligesom hand er is-
 gienfødt af den usforkrenkelige Guds levende
 ords sæd. 1. Pet. 1. v. 23. Jak. 1, 18. saa er
 hand nu som et nyfødt Guds barn, af hiertet
 begierlig efter det samme ord, som efter en reen
 melk, paa det hand derved maae tage til og
 altid mere og mere blive oplyst, stædse klarere
 at see og smage sødeligere Herrens venlighed
 som hand nu allerede i sin omvendelse har
 begyndt at smage ved troen. 1. Pet. 2. v. 2. 3.
 Derfor er det ham nu en hiertens lyst og
 glæde stædse at omgaaes med Guds ord, hand
 læser, randsager, hører og overvejer nu den
 hellige skrift med en sand andagt og bræn-
 dendes bøn, saa at hand paakalder Gud om
 forstands oplyste øien. Og søger derudi den
 rette føde og spisning for sin siel. Thi hand
 randsager nu ikke mere den hellige skrift af
 en forfengelig Curiositet og nysgierighed
 eller blot for videnskabs skyld, men, at den
 maa altid gjøre ham visere, hvorledes hand
 kunde frelse sin siel ved troen paa Jesum
 Christum. 2. Tim. 3. v. 15. og at hand al-
 tid bedre maa blive opbyggt paa Apostler-
 nes

nes og propheternes grundvold, saa Jesus Christus selv er den fornemteste hjørnesteen Ephes. 2. v. 20. og dagligen øse og tage mere nytte deraf til lærdom, til straf, til retelse, til optugtelse som er i retferdighed, og blive tilberedte til ald god gierning, fornemligen til den daglige troens kamp. 2. Tim. 3. 16, 17. Ps. 19. v. 8, 9, 10, 11, 12. Derfor gaaer hand nu ikke mere af tvang eller sædvane, eller at sees af mennisker i den offentlige kirkes forsamling, men hand besøger den gierne og flitteligen af hiertelig kierlighed til sandheden, og af en oprigtig forlængsel af lærerens mund videre at blive opbyggt, som ogsaa at paakalde, love og takke Gud med andre i en christelig samsund, og at give andre med sin nærværelse hos den offentlige Guds tjeneste et opbyggeligt exempel. Skulde hand og maa ikke ikke uden grund erkiende, at lærerens tilstand og lærdom ikke altid var opbyggelig nok, ja ydermere af de onde frugter slutte eller merke manges fordervet tilstand udi meenigheden; saa kand hand vel ingenlunde kalde got hvad ont er, men dog tilsteder troen paa den Herre Jesum ikke, at hand derfor afviger fra sin hiertelig kierlighed til nogen. Tvært imod, efterdi hand ikke tilegner sig selv den naade som hand har annammet, men giver Gud allene æren, som

haver skienket ham samme, saa bevarer hand
 sig i Kierligheden til en hver, og fordi hans til-
 stand, hvor udi hand selv tilforn haver væ-
 ret, staar hannem for øyne, saa haver hand
 og med de værste en hiertelig medynk, og
 paafalder Gud inderlig om deres omvendel-
 se og bedring. Troen paa den Herre Jesum
 opfylder hans hierte altid mere og mere ikke
 allene med den broderlig, men og med den
 almindelig Kierlighed, formedelst hvilken
 hans sind saaledes henbøyes til at vinde og
 forbedre andre, at hand formedelst mange
 der misbruge evangelium, ikke skiller sig fra
 den gandske meenighed, men er meget mere
 ifkun bekymret, at hand selv i sandhed maa
 findes iblant dem, som bruge det ret, og at
 hand ved Jesu Christi Aands kraft, som
 hand haver faaet, saaledes maae vandre
 iblant menniskene, at hand fand være et e-
 xempel for dem, som troe paa ordet, i omgien-
 gelse, i Kierlighed, i aand, i troe, i Kyskhed. 1.
 Tim. 4. 12. Ja at hand efter Christi villie
 fand være got salt, hvormed det øvrige og
 maae blive saltet. Matth. 5. v. 13. Imid-
 lertid befaler hand den Herren, hvorledes
 hand vil velsigne det paa andre, og efter sin
 barmhiertigheds rigdom og uendelig kraft
 hindre og styre fordervelsen. Og ligesom
 hand nu, efter hand haver omvendt sig af
 hies

hiertet til Christum, har Guds ord kiere
 end tilforn; saa er det hannem nu og ret
 yndeligt, at hand efter Christi befaling er
 døbt i Faderens, Sønnens og den Hellig
 Aands navn, og der ved er optagen af Gud
 i hans naades pagt, Matth. 28. v. 19. Thi
 omendskjønt hand ikke kand rose sig der af,
 at hand har holdet sin daabes pagt troiligen
 paa sin side, saa veed hand dog og troer, at de
 naades gaver og det Guds kald, i hvilke
 Gud har gjort ham deelagtig i daaben, ere
 ufortrydelige, Rom. 11. v. 29. Og at hand
 naadeligen har tilgivet hannem hans utro-
 skab; glæder sig ogsaa ved den gode sam-
 vittigheds pagt med Gud, 1. Petr. 3. v. 21.
 Og lader sin daab komme i sin daglig kraft
 og velse, vel vidende, at hand er begra-
 ven med Christo ved daaben til døden, at li-
 gesom Christus er opreist fra de døde ved
 Faderens herlighed, saa skulde og vi van-
 dre udi et nyt levnet, Rom. 6. Cap. 4. v.
 Herrens nadvere bliver nu agtet hos han-
 nem ret dyr og værdig, og som det hierteli-
 gen har angret hannem, at hand hidindtil
 skammeligen har misbrugt den, da hand if-
 fe har været en sand Christi discipel, og dog
 har annammet den, saa gaaer hand nu saa
 meget mere med tilbørlig prøvelse i troen
 døden, annammer med sin uværdigheds

ndmyge erkiendelse, og med en hellig ærbødighed Herrens Legeme og Blod til sin troes styrkelse og opholdelse, forkynder saaledes Herrens død, og fornyrer i Anden sit forsæt og gandske sind, efterdags at leve og døde ikke sig selv, men den som er død og opstanden for hannem, i hvilket sind hand da, som ellers altid, saa i særdeleshed efter Herrens nadveres brug, formedelst en uafsladelig bøn, stedse varende agtsomhed over sit hierte, og en alvorlig striid imod synden, saa og ved den hellige nadveres flittige brug søger at styrke sig, og foragter ikke med forsæt nogen af de middelev, som Gud har givet, eller bruger dem efterladen, formedelst hvilke hand kand overvinde synden, og tage til i troen paa den Herre Jesum, og i alre retsindigt væsen, som er i hannem.

S II.

Formedelst den samme troe befaler hand al sin gieren og laden i den trofaste og kiere Guds hænder, som nu i Christo Jesu har ham faderlig kiere, og ikke kand mene det ont med ham, en heller skal forlade eller forsømme ham. Derfor forlader hand sig ikke mere som tilforn paa menniskens gunst, magt og anseelse, men allene paa Guds naade, almagt, og troskab, og lader gierne den frygt og angest fare, som vil quæle hans hierte, og

faster ikke sin tillid bort, hvilken hand setter
 formedelst Christum paa Gud, eftersom den
 haver en stor belønning. Psalm 37. v. 5.
 Ps. 40. 18. og 55. 23. 1. Pet. 5. v. 7. Ebr.
 10. v. 35. Cap. 13. v. 5. Ydermere forret-
 ter hand i denne sin troe sit kalds arbejde
 med glæde og frimodighed, Gud til ære og
 sin næste til gavn uden gierighed, tager og-
 saa sin timelig udførelst og ophold deraf;
 dog tilskriver hand sin legemlig forsørgelse
 ikke sine hænders arbejde men Guds velsig-
 nelse, thi mange arbejde vel meget, og faae
 dog intet. I densamme troe tager hand det
 alt villig over sig, hvad Gud tilfører han-
 nem af trængsel, og over sig, at hand altid
 maa vorde trostigere og frimodiger i armød,
 sygdom, ja i døden selv, og i alt det hvorudi
 ellers de ugudelige mennisker vilde mistviv-
 le. Thi hand veed jo, og troer paa det aller-
 visseste, at alt dette paalegges ham af den tro-
 faste og kiære himmelske faders haand, som
 derved beviser hannem sin faderlig kierlig-
 hed i Christo. Ebr. 12. v. 5. 6. 7. Og visse-
 ligen fører alt til hans beste, efter som skre-
 vet staaer; alle ting tiene dem til gode, som
 elske Gud, de som ere kaldede efter forsat-
 tet. Rom. 8. v. 28. Ja, naar hand for sin
 gudfrygtigheds skyld bliver af verden for-
 haanet, forskudt, og forfult, saa overvinder
 hand

hand det alt formedelst den samme troe, og bliver altid dristigere og frimodigere, agtende det for idel glæde og Guds naade, at hand bliver værdiget til, at vanæres for Christi navns skyld. Apost. Gier. 5. v. 41. Matth. 5. v. 11. 12. Luc. 6. v. 22. Ved den samme troe lader hand sig gierne nøye med Guds naade. 2. Cor. 12. v. 9. Og lærer at sige af hiertens grund med Assaph af den 73. Psal. Herre, naar jeg ikkun haver dig, skytter jeg hverken om himmel eller jord, (eller; hvem haver jeg i himmelen? lige ved dig haver jeg ikke lyst til noget paa jorden.) Forsmægter mit fiod og mit hierte, saa er Gud min hiertens flippe og min deei evindeligen.

§ 12.

I en summa: Formedelst den samme troe hader hand nu det onde, og henger fast ved det gode, Rom. 12. v. 9. Frøgter sig for ingen ting saa meget, som for synden, og sin himmelske Faders unaade; seer, at den udvortes gudfrøgtigheds skin, uden en sand hiertens fromhed, ikkun er hyklerie: flyer ikke allene alle udvortes udnyder, men og alt ond skin og ligedannelse efter verden; forbander til den ende af sit hierte alt ont forset, og at samtykke end og i den aller mindste synd, fordi hand lever altid som for Guds og Jesu Christi ansigt, og intet mere

for

søger, end at behage Gud vel, holde ved og forblive tro i den hellige samfund, hand har med hannem i Christo. Hand søger og ingen roes i gode gierninger, om endskjønt hand bemøyer sig at vorde den ypperste i gode gierninger. Tit. 3. v. 8. Saa søger hand og ikke at have roes over nogen anden, i det hand seer hans bræk og feil. Galat. 6. v. 4. Thi ligesom hand har med sin egen bræk nok at gjøre, og skammer sig over de samme for Gud; saa straffer hand vel ved al leylighed sin næste, naar hand seer at hand gjør synd, og søger med en medlidenheds og spagferdigheds aand at hielp ham til rette igien. Gal. 6. v. 1. Men beder Gud tillige for ham om naade til bedring. Men naar hand selv snubler, eller bliver overilet af en feil, saa smigrer hand ikke for sig selv der i, men vender sig til Gud, og beder om naade at Gud vilde forlade hannem hans forseelse, og styrke ham ved sin gode Aand, at hand maa leve i fremtiden forsigtigere og troligere. Og saaledes faer hand da fort i sin Kamp og bliver ikke træt, men venter med taalmodighed og troens fulde haab paa sin forløsfelses dag, og den store Guds og vor Herres Jesu Christi Aabenbarelse og det evige livs krone, som hand visseligen af naade skal faae af hans haand. Tit. 2. 12, 13.

2. Tim. 4. v. 8,

Der

Den anden Deel.

Eensfoldig Underviisning, hvorledes man skal læse den hellige Skrift til sin rette Opbyg- gelse.

Naar et eensfoldigt menneske til sin op-
byggelse i Gud vil læse den hellige
Skrift, det gamle og ny Testamen-
te, saa skal hand

I.

Med al flid vogte sig, at hand ikke maa
skee haver en hemmelig falsk grund i sit hjer-
te, eller nogen vrang henseende, hvorfor
hand læser den hellige Skrift. Thi de skrift-
flogne og pharisæer læste og den hellige Skrift,
og bleve dog ikke bedre der af. De meente,
at have et evigt liv der i, men til Christum
vilde de ikke komme, at de kunde have livet,
Joh. 5. v. 39, 40. Men en falsk grund og
en vrang henseende er det, naar man læser
den hellige Skrift, enten til en blot tidsfor-
driv, og fordi der findes her og der nogle hi-
storier, hvor i og et naturligt menneske no-
genledes fandt forlyste sig. Eller, naar man
for-

forretter den hellige skriftes læsning, som en blot udvortes gierning, og ligesom sætter forud, at man allereede staaer gandske fast i sin Christendom, og som til overflødighed holder den sædvane morgen og aften, at man læser eet eller andet capitel, og meener da, at have dermed bevist Gud en særdeles god gierning; som og mange mennisker trøste sig dermed, at de flittig læser Guds ord, hvis sind og gandske levnet dog ikke i det allermindste kommer med Guds ord overeens. Eller: naar man kun til den ende tager den hell. skrift for sig, at man maa blive skriftklog, og faae en stor videnſkab, hvor under egen kierlighed, ærgierighed og allehaande phariseiske udyder pleye at ſkiule sig. Og dette er nu omſtunder mange lærdes henſeende, hvilke der vil være lovens lærere, og de forſtaaer dog hverken hvad de ſige eller hvorom de det ſtaadfæſte, 1. Tim. I. v. 7. Ja og i almindelighed er det menniſkenes vanart, at de i den hellige ſkrift mere beſlitte ſig paa unyttige ſpørſmaal eller høne hemmeligheder, end at lægge forſt en grund til omvendelſe og troen. Naar nu nogen har ver enten forbenevnte, eller andre ſaadanne falſke henſeende i ſit hierte, hvorfor hand læſer den hellige ſkrift, den fand med al ſin ſkriftkloghed blive fordømt til helvedes

vedes afgrund, om hand endskiønt lærde
den gandske hellige skrift uden ad.

2

Saa skal da et ensfoldigt menneske, naar
hand vil læse den hellige skrift, føre med
sig et eenfoldigt hierte, det er, en oprigtig og
uforsalfet attraae, til at underviises af den
hellige skrift til salighed ved troen paa Je-
sum Christum. 2. Tim. 3. v. 15. Og at
hand maae saaledes troe og leve, som det
hannem i den hellige skrift af Gud selv føre-
holdes. Korteltig, naar du tager den hellige
skrift for dig at læse, skal det allene være din
oprigtig henseende, at du maaet blive en tro-
ende og from christen, ikke efter det udvør-
tes skin, men i en sand kraft, saa at du kand
være forsikret, at du her behager den fiere
Gud vel, og hisset maa med evig glæde
nyde hannem.

2

Der skal nu bønnen være det første, og
kand en eenfoldig paa denne eller anden
maade, førend hand læser Bibelen sige til
Gud, ikke med munden allene, men med et
ret andægtigt hierte. O du evige og levende
Gud, hvortledes kand vi nok takke dig,
at du saa naadeligen har aabenbaret os din
villie i dit ord, at vi deraf kand lære hvortle-
des vi skulle blive troende, fromme og salige.

Saa

Saa giv mig nu den Hellig Aand, at hand maa aabne mine øyne, til at see de underlige ting i din lov! at hand ved dit ord maae forarbejde og formeere troen i mit hierte, og kraftig bære min villie, at jeg maa glæde mig over dine vidnesbyrd, og af hiertet troe paa dig og holde dit ord.

4.

Det er og billigt, at den hellige Skriftes læsning med idel bøn og suk, som og med idel lof og taksigelse maae blive forrettet. Thi denne er den eenfoldigste maade, at man altid maa have sin gode opbyggelse deraf. For exempel. I. Mos. Bog. I. v. I. I begyndelsen skabte Gud himmelen og jorden. Der ved fandt man have disse opbyggelige tanker, og saaledes sukke til Gud: O du evige Gud! jeg takker dig, at du lærer mig ved dit ord, hvorfra himmel og jord have deres oprindelse. Eller: o fiere Fader i himmelen! naar jeg opløfter mine øyne til himmelen, og seer ned til jorden, saa paamind mig dog, at jeg skal tilbede dig som himmelens og jordens Skabere. Eller: ach fiere Gud! har du skabt himmelen og jorden, saa est du jo bedre og herligere end himmel og jord. Derfor naar jeg kun haver dig, saa skutter jeg intet om himmel og jord. Eller: o Gud! du est jo visseiligen Fader over alt

det som kaldes børn i himmelen og paa jorden, du som haver skabt himmel og jord. Ach lær mig dog altid ret at betænke, hvad ogsaa mit dødelige legeme det stykke jord, har for en stor Bygningsmester og Skabere. Eller: ach kiere Fader i himmelen! hvorledes fand jeg dog nu videre sørge for min legemlige underholdning, efterdi jeg paa alder dig som en Fader, du som haver skabt himmel og jord, &c.

Saaledes maa man ved et hvert versicul i Bibelen staae stille, og som Lutherus taler, ligesom staae paa enhver green, om ogsaa nogle bær vilde falde ned. Synes det for nogen i begyndelsen at være noget svart, og bønnen vil ikke flyde, saa maa man vel gaae videre, og ligesom prøve det paa en anden green. Er sielen kun ret hungrig, saa skal Guds Aand ikke lade den blive umættet, ja det skal endeligen findes, at et menneske i et eeneste lidet vers skal see saa mange levende frugter, at hand skulde holde sig op der ved, og skikke sig til sæde der ved, som ved et træ, der er gandske fuld af frugt. Men hvisom i begyndelsen ræddes der for, og tænker det var ham alt for svart, hand kunde ikke saaledes læse den hellige skrift, hand er selv aarsag, at hand i sit gandske levnet ikke faaer en ret lyst og glæde i den hellige skrift.

5. Be-

5.

Betragtningen skal komme bønnen til hielp, at mand ved et hvert vers staaer lidet stille, og overveier alt vel i hierte. Meget vel siger Lutherus i sin kirke-postill. f. 56 b. Over det evangelium paa første juledag; evangelium er saa klart, at det ikke behøver nogen forklaring, men det vil ifk kun vel være overveiet, og dybt til hierte tagen, og ingen skal bære en større nytte deraf tilbage, end de som holde deres hjerter stille, lade alle ting fare, og see med flid ind i det samme (evangelium) ligesom solen i et stille vand lader sig klar til syne, og kraftig varme det. Hvilken i det brusende og løbende vand ikke saaledes fand sees, en heller saaledes varme. Derfor vil du her og blive oplyst, og see den guddommelige naade og under, at dit hierte maae blive optændt, oplyst, andægtigt, og gladt, saa gaa' hen, hvor du fandst være stille, og fatte det billede dybt i dit hierte, da skal du finde under over under. Det er nu at tage i agt ved den gandske hellige skrift og dens læsning. Naar man hastig igiennemløber et Capitel derpaa, legger Bibelen tilfammen, og lader hvad man har læst, snart gaae aff sine tanker, saa er det ikke at forundre, at man vel læser Bibelen ofte igiennem, og dog ikke bliver frommere

eller andægtigere deraf. Bønnen og betragtningen skal altid byde hverandre haanden. Naar det ikke vil flyde med betragtningen, da skal du bede, og naar bønningen ikke vil flyde, da skal du nærmere betragte ordene. Af bønningen skal betragtningen oprinde og formeres, og af betragtningen skal du opvækkes til bønningen. Intet menneske, siger Bernhardus, kommer hastig op til det høje. Ved opstigen og ikke ved flyven naaer man de øverste trin paa stigen. Derfor lader os stige op ligesom med to fødder, nemlig ved betragtelsen og bønningen. Thi betragtelsen lærer og viser os, hvad os fattes, men bønningen bringer meget til vene hos Gud, at os intet fattes eller feiler. Betragtelsen viiser os den rette vej, men bønningen leder os paa samme vej. Og paa et andet sted siger han: ved bønningen bliver betragtningen oplyst, og ved betragtningen bliver bønningen brændende. Det er en sød og gudelig tale og en salig samtale, nemlig hvor bønningen og betragtningen komme tilsammen, saa at det ene regierer det andet. Og atter: bønningen uden Betragtning er en kaald og lunkent ting, betragtningen uden bønningen er uden frugt og aldeles unyttelig. Hvo som veed at tage disse den fromme Bernhards paamindelser vel i agt, naar han læser den hellige skrift,
 hand

hand skal aldrig uden stoer nytte læse den. For exempel. 1. Mos. B. I. v. 2. Og jorden var øde og tom, og der var mørk oven over afgrunden, og Guds Aand svevede oven over vandene. Betragtning. Hvorledes haver dog den forunderlige Gud fra begyndelsen saa aldeles havt de samme veye, at hand beviiser allermest sin herlighed deri, at hand gjør af intet noget, af det øde og uskiftede noget skönt og deiligt, af det elendige noget stort og ophøyet. Saa skal det tiene til hans hellige navns priis, at jorden var øde og tom, førend den blev dannet af ham, nem, og deilig og frugtbar gjort. Bøn: Ach Fiere Fader, jeg tager mig det til en trøst, naar jeg anseer min elendighed, og mit fordervet væsen, lad mig ikkun ret erkiende min egen naturlig fordervelse. Jeg veed, du skal da ogsaa forbarme dig over mig, og lade Christum faa sin skikkelse i mig, at jeg maa vel skicket aabenbares for dit ansigt. Vødet taarer vil jeg gierne udgyde over mine synder; lad ikkun din aand sveve over saadant vand. Ved saadan betragtning skal nu vor egen prøvelse ikke blive efterladt, at vi af Guds ord maa ret lære at kiende vorre herters fordervelse, og vort gandske hierte maa blive skicket, efter den sunde lærdoms form.

6.

Ligesom nu den hellige skriftes læsning skal begyndes med bønnen, og i en stedsevarende bøn fortsettes, saa skal man og beslutte den samme dermed. Saa fand man da, naar man holder op at læse, paa saadan eller anden maade tale til Gud: o du trofaste himmelske Fader! lof, ære prijs og tak være dig ndmygeligen sagt, for denne store naade, at du har vederqvæget mig paa min siel med dit guddommelige ords manna. Skriv nu alt hvad jeg haver læst med din guddommelig finger, som er den hellig Åand, i mit hierte, og besegle det med den samme, at satan ikke maae berøve det af mit hierte igien, men at jeg maae bevare det i et smugt og got hierte, og glæde mig hiffet evindeligen derover for dit ansigt, amen.

Man fand og vende sig til, at man fatter det, som mand har læst, til beslutning, i en bøn, og saaledes føre det for Gud.

7.

Gud, som er trofast, skal da ikke lade saadan en andægtig Bibel-læser fattes paa indvortes eller udvortes fors og lidelse og allehaande fristelser, som de der ere hans kierligheds dyre pant, formedelst hvilke vi her blive hans eenbaarne Søn lige. Og dette, nemlig det fiere fors, er os et ret kraftigt middel

del

del til at forstaae den hellige skrift, ja meget mere at smage og føle den. Bønnen, betragtningen og fristelsen ere de tre stykker, som giøre en mand oplærd i Gud, saa snart som der tilføyes dig nogen gienvordighed, det være sig indvortes eller udvortes, saa tænk skole-mesteren er der, og vil tilspørge dig, hvad du haver lært af den hellige skrift; saa see dig omkring om et sprog, som skifter sig til din nød, eller anliggende, finder du ingen, saa tag, naar leyligheden tilstæder det, strax Bibelen i haanden, og læs en psalm eller hvad din andagt ellers driver dig til, saa skalt du snart finde noget, hvormed du kandst styrke dig, dog skalt du billigen altid have mange gode sprog af den hellige skrift i forraad, og ligesom samle dig der af et liggendesæ, at det aldrig maae fattes dig, naar du haver nogen af dem behov. Finder du da et sprog, saa lad ikkun (hvortil Gud skal give dig sin naade,) dine tanker fare fra den udvortes nød, og henvend dem til saadant sprog, og overvev det vel med andagt i dit hierte: o hvor skal det være dig en levende vand-kilde! hvor skalt du da meget grundigere forstaae det under korsset, end for korsset. Men viid, at du ingen fristelse, skalt kunde overvinde, som maatte vederfares dig af diævelen eller verden, med mindre du

du strider ret imod synden. Saa skalt du see Guds ord an, og bruge det som Aandens sverd, som Paulus kalder det Eph. 6. v. 17. Derfor, saa ofte du tager Bibelen i dine hænder, at læse der i, saa ofte tænk, at du ligesom tager sverdet i haanden, ja du skalt, saa at tale, gjøre det skarp, til at stride dermed alvorligere og bedre, end hidindtil er skeet, imod synden, som altid henger ved dig og gjør dig lad, at du maa overvinde den. Til den ende merk flitteligen alt hvad du læser: see, hvorledes du snart undervises, snart opvekkes og tilskyndes, snart advares, snart tuges, snart husvales; see der hos altid paa dit hertes tilstand, og hold dine ord og gierninger, som komme dig i hu og sind, for den hellige skrift, som for et klart spejl. Ræt imidlertid stedse dit hertes forlængsel til Gud, bed hannem, at hand dog paa din siels vegne vil sette dig i saadan en tilstand, og gjøre dig aldeles til saadant et menneske, som hans hellige ord udkræver, og bryd din Bibel-læsning ikke af, uden at du i det mindste med en alvorlig forlængsel og bøn har opvaft dig til troen, optændt dig til flid, lighed, styrket og stadfæstet dig i haabet. Er det skeet i din Bibel-læsning, saa er sverdet skærpet til striden. Og fordi du alle øyeblikke har at vente, at du ikke allene af dievelen og

væge

verden, men og af dit eget fied og blod skal føres i strid, saa vær tilrede, at gaae fienden, det er synden som rører sig i dig, imod, og hvad du haver sattet til din styrkelse i troen, og et gudeligt leynet, i dit hierte, der med strid under bøn og suk imod de syndige tanker og begieringer, vær der hos ifkun trostig og frimodig; thi saa længe som du alvorligen strider imod synden, er Herren med dig, og du skal viffeligen, overvinde den. Men see og til at du i saadan kamp, bruger Guds ord som et tweeget sverd, thi naar det ikke lykkes for synden paa den venstre side, forsøger den det paa den høyre. Paa vantro og kleinmodighed følger snart en fristelse til forbovenhed, og i alle ting hielper det meget, at man bruger den rette maade. Derfor skal Aandens sverd altid være skarp paa begge sider, paa det dit sind maa holdes ubevægelig inden sandheds ords rette grændse, eller dog snart maa komme til rette igien. Endelig maa du vide, at saa meget som du afdøer verden, saa meget mere bliver du erfaren i den hellige Skrift. Men saa meget som du lever efter fiedet og verdens sind saa meget blind, og uforstandig bliver du i den hellige Skrift.

Men vor Herres Jesu Christi Gud, herligheds fader, give os wijsdoms og Aaben-

benbarelse's Nand, udi hans kundskab, som
 er vor forstands oplyste øyne, at vi kun-
 de kiende, hvilket det haab er, som hand kald-
 te os til, og hvilken hans arves herlige riig-
 dom er udi de hellige, og hvilken er hans
 magtes overvettets storhed mod os, vi som
 troe efter hans kraftige styrkes gierning,
 hvilken hand krafteligen gjorde i Christo,
 der hand opreiste ham fra døde, og satte
 ham hos sin høyre haand i himmelen; han-
 nem være ære og pris, fra nu og til
 evig tiid, amen.

~~~~~

Den tredie Deel.

Anviisning efter Guds ord ret
 og tekkelig at bede til Gud.

Jak. 4. v. 3.

J bede og faae ikke, fordi J bede
 ilde.

§ I.

Disse ord viser os den Hellig Nand, at
 der findes mennisker, som bede, men
 dog ikke faae eller annamme af Gud
 noget ved deres bøn: ikke at Gud vilde neg-
 te

te dem sin naadige bønghørelse, men fordi de ikke findes i den tilstand, eller orden, i hvilken deres bøn kunde være Gud behagelig og bønghøres. Derfor siger S. Jakob: I saae ikke, fordi I bede ilde. Vilt du derfor, kiere menniske, vel besørge din sieles salighed, og ikke være en ond, men en Gud behagelig bedere, saa lad dig i tide advare. Betænk vel, hvad der udkræves til en sand og Gud behagelig bedere, og tag til den ende efterfølgende eenfoldig underviisning flittig i agt; du har at give agt (1) paa dem, som bede ilde, og formedelst saadan deres bøn ikke saae nogen sand velsignelse. Og (2) paa dem, som bede Gud behagelig, og derfor ogsaa saae hvad de bede.

§ 2.

De onde bedere kunde atter afdeles i tvende slags; nogle bede paa en hykelsk, og andre paa en hedenk maade, men begge saae intet ved deres bøn. Hvad det første angaaer, nemlig den hykelske beden, saa maa vi vel lære, hvad hyklerie er, og hvorledes den samme i Guds ord beskrives, at vi fandt vogte os derfor som for en skadelig forgift. Men saaledes beskriver Paulus hyklerie 2. Tim. 3. v. 4. Som have gudfrugtigheds skin, men negte dens kraft; af hvilke ord vi see, at den er en hykler, som (1)
end

endnu staaer i sin gamle, naturlige, syndige og uomvendte tilstand, og ikke har ladet Guds ord virke hos sig til sin igiensfødsel, og (2) som skuler saadant sit uomvendte væsen og den gamle fødsel under et udvortes helligt skyn, paa det hans ondskab ikke maa blive aabenbar for menniskene; derfor ogsaa gjør al sin Guds tjeneste, saasom Kirkegang, syngen og beden til den ende, at hand maa ansees af menniskene, og ikke maa holdes for ond, omendskjønt hand imidlertid er en dobbelt syndere for Gud. En deel saa viit hand i sit hiertes grund endnu er gandske uomvendt og fiodelig sindet, og derneft at hand understaaer sig at skule sin ondskab med et udvortes paataget skyn.

§ 3.

Hvo som endnu staaer i saadan tilstand, og dog kommer med et saadant uigienfødt hykelsk hierte for Gud, og beder, hand maa være forsikret, at al hans bøn er Gud høyst mishagelig, ja en vederstyggelighed; derfor advarer os vor Frelser for saadan en syndig maade at bede paa Matth. 6, 5. Naar du gjør din bøn, skalt du ikke være som øyenskalle, thi de gierne staae og bede i synagoger og paa hiørner i gader, at de kunde ansees af menniskene, sandelig siger jeg eder, de have deres løn borte. Nemlig der i saae
de

de deres løn, at de maa see af et eller andet menneske holdes for from og hellig, om end skönt de ikke har fra Gud at forvente, saa længe de blive i saadan en tilstand, den timelige og evige naades løn, som gives de rette bedere. Men at denne hyfleries udnyttelse til alle tider, og i særdeleshed i bønner er en forskrefkelig synd for Gud, er der af at see, fordi den Hellig Ånd i sit ord saa alvorlig raader os der fra. Enhver eftersee og overveie efterfølgende skriftens steder med flid: Matth. 7. v. 21. 22. 23. 2. Tim. 3. v. 5. Tit. I. v. 26. I. Pet. 2. v. 1.

§ 4.

Men hyflerie findes hos to slags mennesker, (1) hos uigienfødte og gandske ubodferdige, og (2) hos igienfødte mennesker, hvilke efter de have gjort sand bod, ere oversatte i naades stand. Men den findes hos disse to slags mennesker ligeledes paa en dobbelt maade; hos en uigienfød er hyflerie en regierendes synd, hvilken hand hverken ret kiender, eller strider af hiertet derimod, hos de igienfødte henger denne naturlige vanart ogsaa endnu; men fordi de ikke lade samme regner mere over sig, men stride derimod og overvinde ved troen, saa vide de af Guds Ånd, at den er dem for Christi skyld tilgivnen, og saaledes ikke kunde forhindre deres naadige bønghørelse.

§ 5. Her

§ 5.

Herefter prøve sig nu enhver oprigtig for
 Herrens ansigt, og see, til hvilken hob hand
 hør: om hand endnu lader hyflerie aldeles
 herske over sig, og om hand hidindtil haver
 bygget sin Christendom blot paa udvortes
 gierninger og Cerimonier, hvor ved hand
 ikke haver formerket en ret indvortes foran-
 dring: eller om hand haver begyndt ved en
 sand bod at arbejde paa sin siel, og saaledes
 tracter i den daglige kamp at bestride alle u-
 dyder og særdeles denne, nemlig hyflerie, og
 at overvinde den ved den hellig Aands naa-
 des kraft. Befinder hand det første saa kand
 hand være forsikret, at hand hidindtil aldrig
 har bedet ret, om end skönt hand udvortes
 aldrig har gjort saa mange ord. Dette lære
 vi af det Jødiske folk i det gamle testamente
 Esa. I. v. 13, 15. som af deres beder ogsaa
 gjorde et stort vesen, saa at de udbredde deres
 hænder, komme tilsammen, og havde møye
 og angst, og saaledes lode sig deres bøn og
 Gudstieneste være svar nok, og enddog viser
 Herren os sin største mishag til alle saadant-
 ne bønner, naar hand siger: bærer ikke me-
 re frem forsængelig mad-offer; røgelse (som
 betyder bønnen i Aabenb. Bog. 8. v. 3. 4.)
 Er mig en vederstyggelighed; paa nymaa-
 neder og sabbater, og naar i kalde meenig-
 heden

heden tilfammen, fand jeg ikke lide uret, eller paa forbuds-dagen. Og om I end udbrede eders hænder, da vil jeg skule mine øyne for eder, ja om I end meget bede, hører jeg dog ikke. Aarsagen hvorfor Herren ikke hører dem, bliver strax føyet til, naar det heder: Thi eders hænder ere fulde med blod; det er: I staae endnu i eders gamle syndige fødsel, I ere endnu uden en levendes troe og hiertel. kierlighed til Gud; eders samvittighed er endnu ikke afstoet og rensset ved Christi blod af synden, at I kunde behage mig, om end skiont Gudvortes end gjøre saa megen pral. Men Herren setter ogsaa strax et raad der til, hvorledes de nemlig skulde forholde sig, naar de vilde bede kraftig, og gjøre deres gandske Guds-tieneste behagelig for Gud, naar hand videre siger: Soer eder, vorder rene, lader ved min Aand eders hierte forandres, og en levende troe paa Christum virke i eder, og lader eders samvittighed renses af alle døde gierninger. Lader af at gjøre ilde, lærer at gjøre got; beviser eders troe i kierligheden og i en retskaffen hellig omgiengelse, at være giørlig, og naar I befinde eder at være i saadan tilstand, saa kommer da. 2c. Hvo som nu efter hand haver anstillet en oprigtig prøvelse, skulde befinde, at hand ogsaa med det da værende Jødiske

E

folt

folck hidindtil haver brugt en udvortes mund-og læbers bøn uden en grundig forandring, og sit hiertes sande igiensfødsel, hand efterfølge Guds raad, og lære paa den forskreven maade at bede med et nyt og Gud behageligt hierte, saa skal hand føre en riig velsignelse over sig. Men de som ere i sandhed igiensfødte af Guds Aand, og dog sole hykleries onde bevægelser i sig, de ere ogsaa forbuuden, at rense sig jo mere og mere fra denne lønlige slange-sæd, og at stride der imod, paa det deres bøn altid maa reenere opstige til Gud; til den ende formaner Bedere, at aflegge alle slags hykleri, saa vel den lønlige, som den grove, 1. Pet. 2. v. 1.

§ 6.

Vi beseer nu videre det andet slags af de onde og Gud mishagelige bedere, hvilket er, naar et menneske beder paa en hedenisk viis. Men paa en hedenisk maade bede de mennesker, som hverken have gudsfrygtigheds skien eller kraft, men uden frygt leve hen i vanstro og aabenbare tvæds gierninger, som ere: hoer, skørlevnet, ureenhed, uteerlighed, afguds dyrkelse, troldom, fiendskab, liv, nid, vrede, trette, tvedragt, parti, had, mord, druffenskab, fraadserie, og saadanne som disse; som Paulus disse opregner til de Galat. 5. v. 19, 20, 21. Hvosom derfor lever

skal bede Gud behagelig.

se

lever endnu end ikkun i een af disse Kiøds
gierninger, og lader sig regiere der af, det er:
naar hand lader saadanne synder, (om det
og ikkun er en eeneste af dennem, om hvilke
Paulus taler,) i gierningen hos sig udbren-
de, at hand gaaer hvort som hans egen sind
og villie driver ham, og i saadan tilstand
endnu siger med munden nogle bønner ud,
og setter derpaa sin tillid, at hans bedens skul-
de ikke desmindre ved saadant uomvendt og
Kiødeligt væsen være Gud behagelig, hand
bedrager sig skammeligen, fordi hand med
al sin bedens er for Gud en vederstyggelig-
hed, og kand ikke ved saadan tilstand formo-
de nogen bønhørelse. Der om vidner ef-
terfølgende steder i den hellige skrift: Joh.
9. v. 31. Bivide, at Gud hører ikke synde-
re, (som synde vitterlig,) men den som er
gudsfrøgtig og gjør hans villie, den hører
hand. Saaledes siger Christus selv Joh.
15. v. 7. Dersom I blive i mig, og mine
ord blive i eder, da hvad som I vil, det skal
vederfares eder. Men de ere ikkun i Christo,
som ikke leve efter Kiødet, men efter Aanden
Rom. 8. 1. Og fordi nu modvillige synde-
re leve efter Kiødet, ere de og ikke i Christo,
og saaledes Gud ikke behagelige, men for-
skudte bedere. Besees ogsaa med flid ef-
terfølgende steder Psalm. 18. v. 42. Psalm.

66. v. 18, 19. Ordsp. I. v. 28, 29. Cap. 15.
v. 29. Cap. 28. v. 9.

§ 7.

Herefter vilde nu enhver, som læser dette, af Kierlighed til sin egen salighed, atter prøve sig, hvorledes hand staaer for sin Gud? om hand endnu gaaer hen i sin gamle naturlige vanart, og lever i en aabenbar ondskab, eller om hand er bleven ved gienfødselen deelagtig i den guddommelige natur. Det er og ikke nok, at man holder sig fra en eller anden synd, men et menneske som vil ret bedes, skal være gandske igiennem fornyet, ja være bleven i Christo et nyt creatur. Saaledes skal man forlade begge slags maader at bedes paa, saa vel den hykelske, som den hedske maade, og fast troe, at hverken de, som leve i modtvillige synder, eller de som leve i en blot udvortes ærbarhed, uden en sand gienfødsel ret kunde bede. Derfor hvo som vil bygge paa en god grund, og have af sin bøn en kraftig nytte, den tage efterfølgende i agt: hand see vel til, prøve og randsage sig med al flid, hvorledes det staaer til med hans gandske christendom? Om hand i sandhed af sin naturlige tilstand formedelst Herrens overvettes store kraft er oversat i naadens stand, og der i optaget og annammet som Guds barn? Mange vilde vide, hvor

hvorledes de skulde bede, og vilde dog ikke anvende i deres Christendom en ret alvor og nidkierheden heller med magt stride imod deres syndige lyster og ugudeligt væsen. Saadanne mennesker kunde aldrig saa længe de saaledes blive, lære at bede ret, i hvor meget man end sagde for dem om bønnen; saaledes, flere mennesker, lær vel at kende dig selv, og brug Guds ord til en dommere over din egen tilstand. Den barmhertige Gud, som altid kommer med sin naade tilforn, skal snart oplukke dine øyne, at du maa komme til en ret grund i din egenkiendelse, hand skal vise dig, om du hører iblant Guds børn, eller iblant verdens børn.

S. 8.

Naar du saaledes ved Guds naade har lært at kende, at du hidindtil ikke har retskaffen tiendt din Gud, men meget mere søgt din egen nytte, ære og lyst i verden, saa skam dig dog ikke, at bekiende det, og at gjøre bod. Lad dig ikke det ord, at gjøre bod, komme hart og bittert for, som man mener i begyndelsen at bods eller omvendelsens stand er saadan en bedrøvet, og forredelig stand, i hvilken man aldrig kand blive glad. Nu er det vel saa, at, naar Guds ord foreskriver os den rette maade, at gjøre bod paa, saadan t da skeer med haarde ord som er vort kied og

blod ikke behagelige. Saaledes vil vor
 Frelser, at vi skulde hade vort eget liv. Joh.
 12. v. 25. Vi skulde afhugge hænder og fø-
 der, udrive øjet og kaste fra os, dersom disse
 lemmer forarge os. Matth. 18. v. 8, 9.
 Hvor med Herren vil vi se, at vi ogsaa skulde
 lade det fare, som synes i dette levnet, at være
 aller nødvendigst og nytteligst, dersom det
 vilde worde os til en forhindring til Guds
 rige. I ligemaade befaler hand, at vi skul-
 de fornegte os selv, det er: afsiige vort eget
 sind og vor egen villie, tage hans kors daglig-
 gen paa os, og efterfølge ham. Luc. 9. v. 23.
 Og saaledes ikke agte, om verden skulde laste
 det, at vi ikke løbe ydermere med i det samme
 syndige og uordentlige vesen. Saa beskriver
 og Paulus vor omvendelses værk med haar-
 de ord, saa som: at man skulde afdøe synden,
 Rom. 6. v. 2. Korsfæste det gamle mennis-
 ke med Christo v. 6. Korsfæste sine lyst-
 og begieringer Gal. 5. v. 24. At man skal
 løbe, stride, holde sig af al ting, undertvinge
 sit legeme og føre det i trældom, 1. Cor. 9.
 v. 24, 27. Saa befaler hand, at vi skulde
 forarbeide vor salighed med frygt og bevel-
 se. Phil. 2. v. 12. Til hvilket hand endnu
 udfræver, at man skal gudelig bedrøves. 2.
 Cor. 7. v. 9. See vi i det gamle testamente,
 saa bliver den sande omvendelse os beskrevet

vet med disse og lige ord; at vort hierte skal
vorde sønderlagen og sønderbrudt, og vor
Aand sønderknuset, Psalm. 51. v. 19. Esa.
57, 15. 2c. At vi skal græde, hyle og klage. 2c.
Disse og andre flere saadanne kraftige paa-
mindelser om en sand bod, bruger den helli-
ge skrift, at lære os der med, at vor omven-
delse til Gud skal skee alvorlig, grundig, og
uden blødhed. Men dog maa vi ikke lade
os ved disse paamindelser affkrefte fra en
sand bod, men meget mere des alvorlige-
re opmuntre os der til, og tænke at endog
midt udi saadan bods-stand er nogen, ja vel
en bedre glæde, eller dog visseligen der paa
følger, end verden kand give med al sin
forsængelighed. Til med skal vi see paa den
hellige naade-løn som bliver de bodserdige
tilsagt. Her i denne tid bliver allerede den-
ne bod, som i begyndelsen vel synes bitter,
ofte med den søde trøst, og Guds kierlig-
heds levende smag saaledes sød gjort, at vi
her efter skal glæde os, at vi ere indtraadt i
saadan stand. Saa siger Paulus 2. Cor.
7. v. 9. At den bedrøvelse, som er efter
Gud, gjør omvendelse til saliggjørelse, som
man ikke fortryder. Da det os jo skulde
være nok at bevege os til saadan gudelig
bedrøvelse, (hvilk en er et stykke af omven-
delsen,) at den gjør noget til saliggjørelse;

hvor i al vor glæde bestaaer. Saa vidner
 ogsaa her om apostelen Rom. 8. v. 23. At
 Guds børn, (men vi blive Guds børn,
 naar vi lade bod og troe virke udi os,)
 have Aandens første grøde, deter: de føle
 en levendes og kraftig forsmag af Guds
 Kierlighed og venlighed, hvormed de omstis
 der i evighed skal overgødes og mættes.
 Hvilket Petrus stadfæster 1. Petr. 2. v. 3.
 hvor der siges, at de igiensødte smage, at
 Herren er from, efter at hand kort tilforn
 havde formanet til en sand poenitence og al
 ondskabs afleggelse. Dette skal de, som
 begynde udi Christendommen, ret hiertelig
 overveie, og holde imod hverandre, paa
 det de saa vel maa kiende den rette indvor-
 tes hiertens bod af hine alvorlige paamin-
 delser, som ogsaa faae løst til at smage Her-
 rens Kierlighed og venlighed, som følger paa
 bodsferdighed; hvor ved da den indbilding
 falder hen, at et bodsferdigt og Christeligt lev-
 net skulle være som en stedsevarende bedrø-
 vet stand: ved hvilken falske tanke mange
 lade sig holde tilbage fra en alvorlig Chri-
 stendom, og saa tillige der med forhindres, at
 de hverken paa den Herres Jesu Christi
 naade, eller paa Guds Kierlighed, eller paa
 den Hellig Aands samfund kunde faae en
 kraftig smag.

§ 9.

Men ville vi virkelig komme til, saaledes at nyde Guds naade og kjerlighed, saa skal vi skifte os i Guds orden, og først gudelig bedrøves over vore synder, vi skal først føle Guds vrede ret over de samme, og dernest forlade vor fiødelig roe og sikkerhed. Derfor naar vi fornemme og føle nogle bevægelser i vore hjerter, som begynde at føre os til vor syndig tilstands kundskab, skal de vi ikke agte saadanne bevægelser ringe og slaae dem hen i været, men altid grave dybere, paa det de maa blive ret kraftige hos os, og vore hjerter maa blive der med opfyldt, indtil vi endeligen kunde forlade Sinai bierg, hvor vi ved loven have lært at kende vore synder, og ere blevne sønderknuset der over, og med glæde begive os hen til Zions bierg. Naar mennesket saaledes kommer i sine synders og elendigheds kundskab, o hvor aldeles skal da saadan samvittigheds angst og sønderknuset hjerte være hannem saa god en lærermestere til bonnen, ja lære hannem som den første lectie til at bederet. Mennesket er da ligesom omgivet med syndens tykke taage, men forlænges altid efter Guds naade, og sukker uafsladelig efter det levende lys; og da kand saadan en angerfuld og bængstet syndere

let finde paa ord, fordi nøden udpresser dem af ham, om hand end tilforn havde været det eenfoldigste menniske. Hvilket vi see paa den forlorne søn, da hand kom til sin synds kundskab, vidste hand og vel uden nogen lærerestere at giøre en bøn, da hand sagde ved sig selv: jeg vil staae op, og gaae til min Fader, og siige til hannem: Fader, jeg haver syndet imod himmelen og for dig, og er ikke længer værd at kaldes din søn, gjør mig som een af dine dagelønnere, Luc. 15. v. 18, 19. Det samme see vi og paa den bodferdige toldere, som maa skee af ingen har været underviist, hvorledes hand skulde bede, enddog beder hand saa andægtig og kraftig, at hand i sine synders hiertelike erkjendelse stod langt borte, og ikke vilde opløste sine øyne til himmelen, men fik af Christo dette vidnesbyrd, at hand efter saadan bøn gik retferdiggiort i sit huus, Luc. 18. v. 13, 14. Herhen hører ogsaa det skønne exempel om den bodferdige synderinde, Luc. 7. v. 37. Kort at stille sagen for, saa gaaer det saadan en, som er med sin synds elendighed omgiven, som med en, der sidder i et dybt dynd, og altid synker dybere ned der i. Der fand hand raabe og skriige, om hand end skönt tilforn ikke havde været veltakend. Af disse anførte eksempler er nu gands

gandſke let at lære, at beden er ikke en men-
niſkelig videnſkab, eller udvortes konſt, ſom
et menniſke kunde lære af andre, men at
den ſande bod og hiertens omvendelſe til
Gud er bønnens rette begyndelſe. Og
denne beden, ſom i omvendelſen er lært,
ſrever ikke allene paa læberne, men træn-
ger af inderſte hiertens grund til Gud, og
omendſkiønt et menniſke da ikke havde en
bog ved haanden, og ikke vidſte nogen bøn
uden ad, ſaa ſkal dog bønnen flydeſor ham,
og være Gud behagelig. Saa ſtaaer det
da ſaſt, at menniſket ſkal lade bod og om-
vendelſe have ſtæd udi ſig, naar hand vil
ret bede, fordi uden ſamme er al beden
hyſlerie.

§ 10.

Naar nu et menniſke i omvendelſen fra
de døde gierninger har været tro, og endes-
ligen har trængt igiennem der med, ſaa ſkal
det ikke anderledes ſynes ham, end ſom
hand havde hidindtil gaaet vild udi en tyk
ſkov, efter at hand var kommen fra den
rette vej, og endeligen efter flittig efterſøg-
ning har funden den rette vej igjen. Saa-
ledes er menniſket i omvendelſen igiennem
megen angelt og mangel mørk vej omkring
drevet, indtil hand nu haver naaet den
lyſtige fredens vej, og Guds naades jernve

stie. Efter at hand nu er i saadan en salig
 tilstand oversat, saa er endda høyt nødven-
 digt, at hand videre bruger bønnen, som
 det fornemmeste middel, til at vandre hur-
 tig fort paa Guds befalningers veye, og al-
 tid mere at erkiende sit hiertes forborgene
 ondskab. Da aabenbarer alting sig i bøn-
 nen: staaer det ret og vel med christens-
 dommen, saa skal og bønnen gaae ret for
 sig; gaaer mennisket flittig frem i sin
 christendom, saa skal og bønnen blive ivri-
 gere og mere brendendes. Men bliver et
 menniske lunken igien, saa bliver og bøn-
 nen lunken. Hvo som derfor engang er
 igiennembrudt, og sat i et retsindigt væsen,
 og vil videre saligen føre sin christendom,
 hand randsage altid sit hierte flittigere,
 og hvad som hand endnu finder hos sig u-
 ordentlig at være i ord, gerninger, tanker
 og begieringer, det skal hand holde sin him-
 melske Fader altsammen i sit hiertes een-
 foldighed for igien, saa skal hand altid me-
 re og mere rense ham der fra. Men du
 maat ikke tænke, at bønnen ikke behager
 Gud, naarden ikke efter alle stykker henger
 vel og zirelig tilsammen; o nej! ved saa-
 dan indvending maa man ikke lade sig af-
 holde fra bønnen. Noget er det, naar vort
 hierte er oprigtigt imod Gud: thi Gud seer
 ikke

skal bede Gud behagelig.

61

ikke som et menneske paa de udvortes ord, men hand seer paa hiertet, I. Sam. 16. v. 7. Ligesom en moder har en større glæde over sit mindste barns lallen, end over det størstes ferdigste tale: saa er og glæde i himmelen over een bodsferdig synderes suf og bøn, om end skönt hand endnu er svag, naar hand kun mener det alvorligen.

S. II.

Ligesom nu alt det klarligen er at see, at et menneske vel kand give en anden en udvortes Anvisning til bønnen, men ingenlunde kand lære en anden at bede Gud behagelig, saa som det der i vor omvendelse til Gud, skal læres af Gud selv; saa bedrage de sig derfor saare som vil bede og lære at bede, og dog ikke aflegge det gamle syndige menneske, men meene, at ved ald deres syndige vesen skulde dog deres bøn behage Gud. Men hvorsom tager den rette orden til at bede i agt, saa at hand binder bøn og bod tilsammen, hand skal snart erkiende den store misbrug og de vederstyggeligheder, som blive i Christendommen drevne med bønnen. Hvorledes læse ikke mange deres morgen- og aftenbøn saa faaldt hen af en bog, i det deres sind er opfyldt med allehaande verdslige handtering, sorrig for næring og andre besymringer, og der for ikke kand have en ret følelse

af sin bøn. Saaledes lærer mangen en heel
 hob bønnen, naar hand vil gaae til skrifte
 og alters; og har dog ikke et ret bodferdigt
 og ydmigt hierte og fremfører saaledes ikke
 et offer som er Gud behageligt. Mange vi-
 de ifkun nogle bønnen, som de have lært u-
 den ad, og meene, naar de kun udpludre dem
 uden deres hiertes bevægelse, saa er det en
 ret beden. Mangen misbrug gaaer og for-
 sig med de bønnen, som blive fremsagt for og
 efter maaltid, i det for, ved, og efter maal-
 tid ofte megen slem og unyttig snaf pleier at
 holdes, hvor med bønnens Aand bli-
 ver bedrøvet. Dersom nu nogen, i det
 hand læser denne liden bog igiennem, skul-
 de finde, at hand og har begaaet, eller end-
 nu begaaer saadan misbrug, hand gaae
 da strax i sig selv, erkiende det bodferdig, og
 begynde efter dags at bede i Aand og sand-
 hed, thi Faderen vil have sande tilbedere.
 Hand begynde i sin nøds kundskab selv at
 udgynde sit hierte oprigtig for Herren, thi det
 er ikke nok at læse nogle bønnen efter sædva-
 ne frem, hvor ved hiertet bliver uden ald-
 gudelig bevægelse: Ja alle saadanne bønnen
 som blive blot udvortes med munden talt,
 eller af en bog fremlæst, behage Gud ikke,
 naar den, som beder dem, endnu er uigien-
 sedt og fiodelig sindet, fordi hans hierte ikke
 ende

endnu er retsindigt for Gud, eller bleven
deelagtig i hans naade. Hvilket vel er at
merke, at ikke nogen maae mene, at man
forfjød alle bønne-bøger, eller bønner som
man har lært uden ad, thi det fandt alt have
sin nytte, men kun hos den, som efter at hand
haver gjort bod, er kommen til en levendes
troe og Guds børns udlaarelse; thi de alle-
ne vide udvortes tings hellige brug. Men
at disse, og særdeles de som staae endnu i
begyndelsen, ogsaa maae have nogen An-
viisning, hvorledes de skulde bruge deres
bønner ret, som de have lært, at deres siel
maae nyde en kraftig nytte deraf, saa maae
de tage denne velmeente regel i agt: Man
gaae i sit Kammer, og siige de bønner, som
man haver lært, frem efter orden, ligesom
man haver lært dem; men man skal blive li-
det stille staaende hos et hvert ord med
hiertet, overveie og betragte det hos sig selv,
hvad det egentlig heder, og hvad for en
kraft og eftertryk det fatter i sig, paa det for-
medelst saadan betragtning det liggendefæ,
som ligger udi ordene, maae forarbeide no-
gen gudelig bevægelse i hiertet: vilde ordene
flyde for ham, saa fandt hand og udtale med
munden, hvad hand haver ved hvert ord for-
tanfer; og saaledes fandt hand gaae den
gandske bøn igiennem. Hand skal besinde,
at

at hand paa saadan maade finder en besynderlig trost, og styrke i sine bønner, og skal med stor nytte vide at bruge dem, hvilket man først kand prøve paa det fiere Fader vor, og saaledes skal det være langt fra, at man slet skulde forfaste saadanne bønner, da meget mere var at ønske, naar et menneske omgaaes der med efter denne Anviisning, som er given, at hans hierte var opfyldt med mange sprog af den hellige skrift, med psalmer, aandelige viiser og bønner, paa det hand altid maatte have noget, hvor paa hand ligesom kunde tygge, og der affaae næring for det indvortes menneske.

§ 12.

Her ved vilde en hver endnu merke, at hand førend hand beder, skal berede sit hierte til en sentlig samtale. Der til kand tiene, at man først erindrer sig vel sin egen uværdighed: som hidset er 1. Mos. Bog. 18. v. 27. i den fiere Abrahams exempel at see, hvilken, der hand stod for Herren, og saa vel erkiendte Guds forfærdelige Majestæt, hellighed og almagt, som og sin egen uværdighed, sagde hand af en ydning siel: ach see jeg har fordristet mig at tale med Herren, endskiønt jeg er støv og aske. Man kand ogsaa herom eftersee efterfølgende exemplar om Gud behagelige bedere 4. Mos. 16, 22. Cap.

E. 20, 6. Psal. 95, 6. Psal. 141, 2. Dan. 6, 10. Eph: 3. v. 14. Af hvilke exemplar vi til-
lige lære, hvorledes vi udvortes skulde for-
holde vort legem og andre lemmer, naar vi
bede til Gud; i det det ikke mishager Gud,
dersom vore hjerter ere alvorligen ydmyge-
de for hannem, at ogsaa vore udvortes lader
give et vidnesbyrd, om saadan ydmyghed,
i det vi bære vore fræ, eller paa andre maa-
der beviiser det. (2) Ziener til denne for-
beredelse, at vi setter Christi fortieneste ved
siden af vor egen uværdighed, at vi ikke
anderledes end bestenkede og afstoede i Jesu
blod tage vores tilgang til Gud, og grunde
vor gandske bøn ikke paa egen værdighed,
men allene paa Christi dyrebare fortieneste,
saaledes at vi (som en gudsfrygtig lærere ta-
ler,) i vor bøn, naar vi begynde at bede,
skulde ansee megleren Christum Jesum Gud
og menneske, og ligesom legge os ned i hans
vunder, og fatte den sande trøst, at blive
bønhørt for denne megleres skyld; hvilket
skriften kalder: at bede i Christi navn.

§ 13.

Videre hører til en ret bøn, at man og til-
sammen samler sine sandser ret tilsammen: men
paadet det ikke maae falde os forsvart, naar
vi bede, skal vi altid tage vare paa os selv,
at vi ikke lade vore sandser og tanker vanke
for

for viit omkring, paa det vi ikke efter haanden afvendes og afføres fra Gud formedelst syndens bedragelse, og man her efter, naar man beder, ikke maae have dobbelt møye, at samle sine tanker igien. Men finder mennisket nogen ladhed til bønnen, maa hand ikke henge ved den, men komme Guds naades gave igien til at brænde, som er i ham.

2. Tim. I. v. 6. Hvilket fandt see, naar man betragter et capitel eller en sentens af Bibelen, en guddommelig velgierning, eller naar man synger en aandelig vise, hvor ved tankerne atter samles, og mennisket bekommer en ny drift til bønnen. I ligemaade at vor bøn mere maae optændes, er undertiden meget gavnligt, at nogle foreene sig i bønnen med hverandre, som vandre i Jesu Christi sandhed. og fremføre tillige deres anliggende for Gud, saa bliver deres bøn saa meget mere opvækket iblant hverandre, saa og de selv blive formedelst en saadan hiertelig forbindelse i bønnen optændt, som stald-brødre paa evigheds ven hurtig at vandre fort; ja de skøbeliges bøn skal i saadan forening tillige trænge igiennem skyerne, og opstige til Guds hierte som en behagelig røgelse og faae en rigtig velsignelse. Man læse der om Matth. 18. v. 19, 20. Men det skal altid finde sig, at jo mere nogen beder, jo mere faaer

ſaaer hand og en drift eller tilſkyndelſe til
bønnen, og jo mindre en beder, des mindre
drift har hand til at bede.

§ 14.

Endelig ſaa har og en hver i ſin bønns ø-
velſe vel at give agt paa efterfølgende erin-
dringer, paa det hand der i dagligen maa
være, og ſtige af et trin paa et andet. 1. Har
en ſlittig bedere fornemmelig at give agt
paa tre ſtykker. Førſt, paa Guds beſalning
ſom kræver bønnen af alle ſine børn uden
forſkiel; ſee der om efterfølgende ſteder,
Matth. 7. v. 7. Marc. 13. 33. Luc. 21. v.
36. Joh. 16. v. 24. Rom. 12. v. 12. Phil.
4. v. 6. For det andet: paa Guds naadige
forjættelſe, at hand for Chriſti ſkyld vil viſ-
ſeligen bønhyre bønen. Hvorom diſſe ſprog
handle. Luc. 11. v. 9, 10. 13. Cap. 18. v.
7, 8. Joh. 14. v. 13. Pſal. 102. v. 18. Pſal.
145. v. 19, 20. For det Tredie, ſkal hand
give agt paa ſit eget hierte, at det maae være
retſindigt, bodſerdigt, og troende, eller i det
mindſte maae have en alvorlig forlængſel
der efter. Fordi deres bøn ſom ikke vilde om-
vende ſig, er en vederſtyggelighed for Gud.
2. Naar du ogſaa ellers tager den hell. ſkrift
for dig, at læſe til din opbyggelſe, ſaa læs
den med bøn og paakaldelſe til Gud, ſaa ſkal
din kilde flyde mere og mere med levende
vand.

vand. 3. Lad dig særdeles være angelegen, at betragte og overveie Guds velgierninger og naades forfættelser af evangelio, at den sønlig udkaarelses Aand maa tiltage i dig. 4. Foragt ikke andres gaver, som de har faaet af Gud, saa vel i dets kundskab som hør til en sand bøn, som og i bønnens øvelse og erfaring. Til den ende forsom ikke ogsaa at høre andre bede, og bed efter dem i dit hierte, naar du haver saadanne bønne-bøger som ere skrevne ved Guds Aand, saa skal det og formere din gave i bønne, naar du læser noget der af med tilbørlig andagt. 5. Tro visseligen, jo flittigere og alvorligere du øver dig i bønne, jo mere skal Gud komme dig der udi med sin naade til hielp. Men jo mindre du holder dig i bønne til Gud, des elendigere skal du blive, ikke allene i bønne, men og i din gandske Christendom. 6. Derfor overveie flittelig bønnens store værdighed; thi bønne som bliver forrettet i Christi navn er Gud saa behagelig, som om Kristus selv gjorde den for ham. 7. Paa det du ogsaa altid mere maa blive forvissat om bønnehørelse, saa giv agt paa andres saa vel som din egen erfaring i bønne. 8. Lad dig aldrig indbilde, at din handtering og forretninger ere saa mange, at du ikke kunde finde tiid og rom til at bede; men har du saa man-
ge

ge forretninger, at de ikke efterlade tiid og rom til bønner, gudelige tings betragtelse, og andre gudelige øvelser, saa har du at prøve dig, om Gud har paalagt dig dem; eller om du selv har samlet saa megen dynd paa din siel, hvor ved du bliver holden fra guds frygtigheds øvelser, som ere allermeeest nødvendige, og saaledes ogsaa fra bønner. FINDER du det første, saa bed Gud om erkjendelse og overgivel i hans villie og fuldkomne naade, at du ikke maae blive formedlet de dig beskaffede og paa lagde udvortes forretninger forstyrret, men i hiertens roe og fred maae uforhindret øve dig i den sande Guds frygt. Men bliver du det andet vaer, saa tag dig ikke allene ingen ny uroe paa halsen, men stræb og alvorligen derefter, at du efterhaanden ved Guds kraft maa rive dig løs fra det, som holder dig fra bønner og andre nødvendige gudsfrygtigheds øvelser. 9. Saa forglem og aldrig i din bøn den lof og taksigelse, som vi ere Gud skyldige for hans mangfoldige, saa vel legemlige som Aandelige velgierninger. 10. Saa tit som du fornemmer, at Gud har forlenet dig nogen naade i bønner, eller har vederqvæget dig med en besynderlig gave, eller har særdeles bønhørt dig og givet dig det som du
 har

70 Anviisn. hvorl. man skal bede Gud behag.
har bedet, saa forglem ikke at takke Gud hie-
teligen derfor, ikke allene med ord, men meget
mere i gierningen og sandhed. 11. Saa of-
te som Gud skifter dig kors til, være sig ud-
vortes eller indvortes, saa tit tænk at der bæ-
res et røgelse-korn til din bøn, hvor ved din
andagts ild, som gandske læt fandt udslukkes
paa ny, maa blive opblæst og optændt. 12.
Tænk ikke at de høje grader i bønne be-
staae allene i besynderlige, ugemene og over-
naturlige gaver, men betænk meget mere, at
troe, haab og kjerlighed, ere de tre grund-pil-
ler, til den gandske Christendom, jo mere de
blive i dig grundfæstet, jo stærker bliver du
og i bønne. 13. Endelig saa see for alting
til, at du maa sige et troende og upaatvivlen-
de amen, førend du holder op at bede. Men
Gud som er riig til alle dem som paakalde
hans navn, udgyde selv i dit hierte naadens
og bønnens Nand. At du maa formedelst
den samme lære, at opløste hellige hænder til
din himmelske Fader, hvilken samt hans
Søn Jesu Christo verdens Frelsere væ-
re priis og ære i evighed,
Amen.

Den

Den fjerde Deel.

En kort Prøve, om man har
den sande troe paa Christum
i sig eller ey.

S. I.

Mend skönt det vel ikke var fornøden, at sette her en særdeles Anviisning til en grundig troens prøve, der som man ickun vilde prøve sin Christendom uden hyflerie efter det, som tilforn er sagt; saa skal dog til des mere overtyelse og beviisning et eller andet kiendetegn af den hellige skriftes vidnesbyrd tilføyes, hvor efter enhver for Gud kand randsage, om hand har den sande levende og af Guds Aand forarbejdede kraftig troe i sig boendes eller ey, efterdi mange christne i vore tiider rose sig af troen med munden, men des verre, snart aldrig har smaget noget af de herlige egenskaber, krafter og bevægelser, som den levende troe fører med sig.

S. 2.

Derfor er ikke alt det troen, som mennesket giver ud for troe. Mangen holder i sin
dum

dumbhed det for troen, naar hand veed at sige frem de tre hoved-artikler i den christel. troe og historierne om Christi piine og død, dette bliver saa lunge kun en blot mund-bekjendelse, indtil Guds Aand har forandret denne viden skab til et ret væsen og en levendes kraft. En anden holder maaskee, det for sin troe, hvad man ellers kalder Religion eller troes bekjendelse, og naar hand er i denne Religion udvortes fød og opdragen, tænker hand, nu har hand den rette troe, og fand det ikke feyle hannem paa hans salighed, da dog denne titel og navn ikke nær er nok, men drager kun en større fordømmelse efter sig, dersom man ikke vandrer værdeligen der efter; thi ikke det blotte navn af den reene Religion gjør os salige, men den giørlige troe, som indpoder og indliver mennisket i Christum og gjør ham i hannem til et nyt creatur, 2. Cor. 5. v. 17. Mangen, naar hand hører, at Christus er død for alle mennisker, og at hans død er en hver som troer paa ham, en aarsag til den evige salighed, gaaer blind hen til, og gjør sig en fast indbildning og tanke i sit hoved om Christo, og forlader sig paa hans blod og fortieneste, men bliver der hos altid i sin gamle natur staaende, og holder denne selvgiorde Christi fortienestes tilegnelse for den sande troe, menendes, hand er der

med

med retferdig, da det dog kun er menniskens eget værk, og dievelens bedragelse, hvor med hand fører de arme sieler i sikkerhed til helvede. Thi vi skal ikke allene tilegne os Christi blod, men ogsaa formedelst det samme lade vore samvittigheder renses fra synden og de gjerninger, til at tiene den levende Gud, Ebr. 9. v. 14. Hvo derfor fattes denne Christi blods kraft og virkning, nemlig, den daglig samvittigheds renselse, den fattes ogsaa dens tilegnelse, eller den er falsk og bedragelig, og saaledes fattes den sande troe, formedelst hvilken vi skulle imodtage Christi blod og fortieneste, og gjøre os den til egen.

S. 3.

Men den sande troe paa Christum kand ikke saa vel med ord udtrykkes, som i kraften forfares, fordi det er den Hellig Aands overnaturlige gierning og forarbejdelse. Dog kand man let formedelst kiendetegn adskille den sande troe fra den vrang og falske mund, og hykelske troe.

Thi (I) Holder den sande troe gienløsningen og Jesu Christi fortieneste høi og dyrebare, ja for den allerstørste skat i himmelen og paa jorden, imod hvilken al verdens rigdom, gods, høiherlighed og ære mindre er at regne end en liden draabe

D

be

be imod det u-udtømmelige haf, hvor efter man skulde løbe tusinde mile, ja til verdens ende paa idel naale-spiger, og lade liv og levnet der over, som de fiere apostle have giort, hvilke for Jesu Christi dyrebare navns og bekiendelses skyld, villig have ladet sig binde og slaae ihjel; derfor naar de har vildet advare deres tilhørere for synden, og formane dem til Gudsfrøgt og et christeligt levnet, da har de ikke vidst at bruge større og vigtigere vidnesbyrds grund, end de der ere tagne af Jesu Christi dyrebare og blodige fortieneste. I. Cor. 6. v. 20. Cap. 7. 23. I. Petri. I. v. 18, 19. Ebr. 9. v. 12, 13, 14. Saaledes jo dyrebare og kosteligere Christus bliver os i sin mandoms paatagelse, lidelse, død og opstandelse, jo herligere og klarere er vor troes vidnesbyrd: derfor vidner Petrus. I. Ep. 2. v. 7. At den hjerne-steen, Kristus er kostelig for dem som troe. Jo mere nu menisket voxer i troen, jo kosteligere skal Kristus blive hannem, at hand ogsaa for Christi og hans kundskabs opperligheds skyld, agter med Paulo alt for skade og dynd. Phil. 3. v. 8. Og ved saadan kraftig erkendelse undflyer denne verdens ureenheder 2. Pet. 2. v. 20. Og da maa hand være forsikret, at den sande troe paa Christum boer i hannem.

(2) Giver den sande troe fryd og trøst i hiertet. Thi hand betragter, at man ved Christi dyrebare blod fra synden og syndens straf og dievelens vold saa naadig er igienløst, hvor fra os ellers intet i evighed havde fundet hielp: hand roser og fortæller med glæde om de dyrebare liggendefæ, og de velsgierninger, som ere ham formedelt Christi blod forhyrvede, og formedelt troen ere blevne hans egne; som ere: naade og forligelse med Gud, syndernes forladelse, og allehaande aandelige velsignelser i de himmelske gode ting, allehaande guddommelige kraft, hvad som tiener til livet og en guddommelig omgiengelse, ja aldeles Guds børns udfaarelse, og den evige herligheds arv. Derom svinger og siger hand, hvoreledes dette altsammen i daaben er hannem skienket, og i evangelti ord aabenbaret; hand tager snart et, snart et andet sprog af Guds ord for sig, som handler om saadanne velgierninger, plukker de samme som et vellugtende blomster, og glæder sig der over i og af hiertet. Saaledes læse vi om storknæsten i Apostl. Giern. C. 16. v. 29. 34. At der troen paa den Herre Jesum var i hans hierte optændt, hand da med sit gandske huus glædde sig, at hand var bleven troende paa Gud. Hvor nu

saadan glædes kilde oprinder i hiertet, der skal den ogsaa frembringe igiennem munden, saa at den troende taler og vidner om den store herlighed, som hand erkiender i Christo, og ikke agter verdens forsmædelse eller spot, som hand ved saadant frydesfuldt vidnesbyrd maa lade gaae over sig. Alt det saa følger paa troen, lærer os den troende David med sit exempel i Psal. II 6. v. 10. Jeg troer, (siger hand,) derfor taler jeg, men jeg bliver saare plaget.

(3) Fordi nu den troende formedelsest troen erkiender Jesu Christi naade og Gud Faders kjerlighed, og den Hellig Aands deelagtighed, ja den gandske høynlovede Treenigheds hiertelige godhed, som formedelsest Christum kommer over ham, saa fremkommer der af i hiertet en brændende gienkjerlighed, en sønlig indighed og taknemmelighed, som et nyt vidnesbyrd om troen, til hvilken hand finder sig saa høyt at være forpligtet eller forbunden. Hand har nu fattet saadan en hiertelig tilid til sin kiere Gud, som har gjort saa store ting mod ham, at hand strax overgiver sig hannem til en villig indighed, begynder at leve efter hans ord og villie, at affige sin egen onde villie, og forandre sit forrige levnet, og at fornegte alt eget værk, ja hand

hand veed ikke, hvad hand vil gjøre sin Gud til ære, og bevise hannem til en skyldig taknemmelighed, og det gjør ham ont, at hand ikke fandt gjøre mere, som hand dog gierne vilde.

(4) Der af fremkommer videre en sønlig Guds frøgt i hiertet, thi der gaaer troens værk, drift og øvelse videre saaledes: at den troende vogter sig, og seer sig for, at hand ikke igien skal fortørne saa naadig en Fader, og vitterligen gjøre ham noget imod. Guds ord og trusel, særdeles hans brændende kjerlighedens vidnesbyrd gjælder derfor saare meget hos hannem, og naar hand hører eller læser dem, tyffes ham, hand kunde ikke tage tusind tønder guld, og gjøre der imod, men tænker: har min trofaste Gud gjort saa meget for mig, skabt mig, gienløst mig, helliggjort og igiensødt mig, ja dersom noget havde været høiere i hans herte, som tjente til min salighed, da havde saadant ogsaa maalt komme for en dag; ei! hvorfor skulde jeg da ikke igien søge af hiertet at gjøre det, som hannem velbehager, og derfor vogte mig for det, som hannem er mishageligt? Derfor renser hand sig jo mere og mere fra alle endnu vedhengende mangel og alle syndige sædvaner, som hand efter haanden bliver vaer udi Guds lys,

og fordi hand eengang haver smaget Evangelii rene mælk, og erkjendt hvor venlig Herren er 1. Petr. 2. v. 2, 3. Saa er derfor Guds Kierlighed, som den Hellig Aand har udgydet i hans hierte, og der ved har opvaft ham til en brændendes Kierlighed igien, den mægtigste drivere til at arbeide uafslædelig hvad got er, og fører saaledes sin Christendom af evangelii kraft og sødhed. Men derhos legger hand ikke lovens brug aidelles bort, men naar de syndige bevægelser vilde blive hannem forstærke, tager hand ogsaa lovens trusler for sig, og stiller sig selv der af for, at hand formedelst synden, dersom hand efterhenger den, ikke allene skulde forterne sin saa venlig Gud, men ogsaa maatte befrygte, at hand skulde fratage hannem al sin naade igien, og overgive ham igien dievelen og hans fordømte rige. Paa den maade vogter sig den troende for synd; men dersom hand imod sin villie af Skrøbelighed har forset sig noget, gjør det ham saa ont i hiertet, at hand ikke kand have roe derfor. Det bliver ham altsammen forshævet, hand kaster sig ned for sin Gud, og kiender sig for hannem skydig i sin ulysdighed og forseelse, men beder med et væmodigt hierte og grædende øyne sin milde Fader, at hand dog ikke derfor vilde tage sin naade

naade bort fra hannem, men efterdags for-
lene ham krafft til en omhyggeligere forsigtig-
ighed i bønner og vaagenhed.

(5) Af saadan sønlig Gudsfrøgt, som
troen planter i hans hierte, til at vogte sig
for synden, opkommer videre en alvorlig
kamp imod det, som vilde føre ham fra den
daglige tilværelse i Guds naade, og drage ham
til synden, som er: verden med sin vens-
lyst, kjøds lyst og levnets overdaadighed;
forargelige exempier, ond selskab, forsænge-
lig ære, timelig gods; intet af dette agter
hand saa høyt, at hand derved skulde lade
sig afholde fra det begyndte løb, men hand
strider alvorligen der imod, ja dersom hand
og med forsmædelse, forhaanelse, foragtel-
se og forfølgelse skulde belades, og endeligen
aldeles ihjelslaaes, saa lader hand saadant
giernene gaae over sig, thi da er døden ble-
ven hans fælle, og dermed haver hand over-
vunden det altsammen, nemlig dievelen,
verden, synden, forhaanelse og bespottelse,
og intet af disse kand skade ham mere; der-
for bliver og troen kaldet den sejer, som har
overvunden verden, 1. Joh. 5. v. 4. Af
hvilken troens kamp er at see, at med og
hos troen umuelig nogen vitterlig synd
kand bestaae, idet den er dens natur imod,
og derfor strider hand der imod, og kand

ikke lide synden, thi hand er af Gud, men synden er af dievelen. Altså dette er nu klarligen at see, at den sande troe

(6) Altiid har den egenfkab, at den forandrer det gandske menniske og indplanter i ham et andet sind og attraa end hand har ver tilforn havt. Thi ved troen bliver hand af et vredes barn, et naades barn, fra mørkheden kommer hand til lyset, fra døden til livet, fra fordømmelsen til saligheden, fra satans rige til Jesu Christi rige; da hand ved ordet bliver i hiertet opløst, drives til alt got, og i den daglige kamp jo mere og mere til Guds billede fornyes. Og denne kraft og forandring, som troen fører med sig, forklarar og en gudsfrygtig lærere med efterfølgende ord: troen (siger hand) er et gudeligt værk i os, som forandrer os, og fører os ny af Gud, og døder det gamle menniske, gjør os aldeles til andre menniske af hierte, hu og sind og alle kræfter, og fører den hellig Åand med sig; hvilken da som Kierlighedens Åand, udgøder Kierligheden i hans hierte, at hand imod sin næste Åand udflyder i idel Kierligheds gierninger, og bevise derudi sin troe giørlig, Gal. 5. v. 6. Saaledes er den sande troes rette art og egenfkaaber, som Guds Åand i et bodferdigt menniske hos og efter troens optændelse forarbejder, iblant

iblant andre disse. (1.) Alt den holder Christi fortieneste høyt og dyrt; (2.) giver glæde og trøst udi hiertet; (3.) opmuntrer til hiertelig Kierlighed igien, til Indighed og taknemmelighed; (4.) fører en sand gudsfrøgt med sig; (5.) strider imod verden og synden; og (6.) endeligen forandrer det gandske menneske, og beviser sig giørlig imod sin næste formedelst Kierligheden. Hvor disse egen- skaber ikke ere at finde, der kand man og ikke sige, at der er en levende troe, men ikkun en indbildt troe, som svever paa tungen, ligesom skummet paa vandet, og som slet intet gielder for Gud, intet hjælper eller gjør.

Grund- og Hoved-Regler til den sande troes prøvelse.

I.

Hver af eder, som ikke forsager alt det hand haver, kand ikke være min discipel, Luc. 14. v. 33. Det er den første Grund- og Forberedelses Regel til den sande Christendom: paa gods og blod, skam og forhaanelse, og paa alt, for hvilket ellers naturen frægter sig, skal man frimodelig vove, naar man vil være en god christen.

D 5

2. Jeg

2.

Jeg er vejen og sandheden og livet, der kommer ingen til Faderen, uden ved mig. Joh. 14, 6. Denne er den anden grund- og hoved- regel, nemlig, naar menniskets hjerter er afvendt fra creaturene og sig selv, at det søger al sin hellighed, salighed, fred og glæde, velsøst og ære, rigdom og alt i den Herre Jesu, og formedelst Christum allene tracter at komme til Gud.

3.

Hvofom troer paa mig, som Kristten siger, af hans liv skal flyde levende vands strømme. Joh. 7. v. 38. Denne er den tredje hoved- og grund- regel, nemlig, hvofom saaledes antager den Herre Jesum med en sand troe, hand bliver opfyldt med den Hellig Aands gave, saa at der efter af hans hertes folde flyder allehaande Aandens gudelige frugter, og mennisket lever i Guds rige, som er retferdighed, fred, og fryd i den Hellig Aand.

4.

Hvofom bliver varagtig indtil enden, hand skal blive salig. Matth. 24. v. 13. Denne er den fjerde grund- og hoved- regel, at man ikke er iblant dem som hensnige sig til fordervelse, men som troe til sielens befrielse. Ebr. 10, v. 38, 39.

G. Hoo

5.

Hvo som ikke tager sit kors, og følger efter mig, hand er mig ikke værd. Matth. 10. v. 38. Denne er den femte grund- og hovedregel, hvor udi dette bliver tilkiendegivet: hvo som ikke med lyst og villig affiger, hvad som staaer kiød og blod vel an, og synes at være beqvemt, ilige maade ikke gierne vil deran, at være andre menniskers skovist, nar og spot, eller lade det jordiske fare, men vil ved sin Christendom, beholde anseelse for verden, og sin mægelighed og syndig sædvane, den er en hyflere, mundchristen, og hand understaae sig ikke at rose sig, at hand hører Christo til, som jo for vor skyld, der vi vare hans fiender, har taget tieneres skikkelse paa sig, og er bleven den allerforagteligste; ja hans skikkelse var hesligere end andre menniskers. Esa. 53. v. 14. Men hvo som (1) intet søger uden at behage den Herre Jesu, (2) og derfor affiger al ting, den har det ret fat, og skal blive ærefuldgiort af sin Frelser.

En

En Daglig Morgen-Signelse.

Min Gud og Fader velsigne, toe, helliggjør og ren s mig i Jesu blod, og formedelst den hellig Aand, Amen!
Amen.

Abba Fiere Fader! jeg takker og priser dig for denne nat, som du har ladet mig overleve og for denne dag, som du har ladet mig opleve. Lad det rette og himmelske levnet, som er af dig, ved naadens Aand vorde nye i mig, paa det jeg ikke maa leve, men Kristus i mig, og jeg udi Guds Søns troe stedse maa blive fornyet, grennes og blomstre som en retferdigheds plante, dig til priis, og udbrøde i levende og dig behagelige frugter, min næste til nytte og tjeneste. Jeg overgiver mig dig paa nye, min Fader, gjør med mig hvad som behager dig vel, ren s og prøv mig, at jeg maa være en retsindig Christen, og høre til Guds Israel, og ver hvilken er fred og barmhertighed, jeg begier ingen anden ære end din børne-udkærelse; ingen rigdom, end Jesu Christi retferdighed; ingen vellyst, end den Hellig Aands naadige indboelse. For mit legeme
lige

lige skal du sørge. Thi du haver sagt: jeg vil ikke forlade eller forsamme dig. Dog blev mig fra ledig gang, og lad mig arbejde, ikke af gierighed, men i en hiertelig kierlighed til min næste. Lad din barmhiertighed udbrede sig over alle mennisker, som boe paa jorden, og din godhed over al din skabning. Tænk paa dine børn, som kiende dig, og i Aandens eenighed ere foreenede, som levende lemmer paa deres høyt velsignede overhoved Jesu Christo. Lad alles vores bøn være een bøn for dig formedelst Christum, i hvilken du selv haver gjort os dig behagelige. Vær du selv en evig belønning for alle dem, som bevise kierlighed imod mig. Se mine fiender an med misfandheds øjne, og forlad dennem, ligesom jeg afhiertet forlader dennem. Alle mine slegtninge legger jeg i dine kierligheds arme. Kirker og skoler, øvrighed og undersaatte befaler jeg dig, min Gud; ach, see til den elendige tilstand i alle stænder. Giv dig rede og hielp os, at din ære maa reddes, og det ugudelige væsen faa en ende. Hielp de fattige og elendige som raabe til dig. Herre min Gud, forsmaae ikke min bøn, men bønhor mig for din kiere Søn Jesu Christi skyld, amen. Det er ja, ja, det skal saaledes see.

En

En daglig

Aften = Segnelse.

Den treenige Gud og evige Fader velsigne mig, ja velsigne mig, min Fader, i de himmelske gode ting i Christo Jesu.

Jeg lover og priser dit hellige navn, at du haver bønhørt mig, og ikke forsmaaet min bøn, som jeg i dag i morgenstunden har søgt for dit hellige ansigt. Vel er din underlige godhed for min skrebelligheds skyld endnu mestendeel skjult for mig, derfor fand jeg ikke saa fuldkommen og kraftig love dig, som jeg er skyldig til, ja som jeg af din naade ønsker og begierer; dog priser jeg dig med mine læber, saa meget som du giver mig naade til, baade for de bekiendte og ubekiendte velgierninger, indtil jeg kommer derhen, hvor jeg skal saa dem alle at kiende, ja see dig selv fra Ansigt til ansigt, i medens jeg er her, vil jeg særdeles prise dig for det tiere fors, som du dagligen paalegger mig som din discipel, paa det min siel ret maa afvendes fra denne verdens lyst og til dig henvendes. Nu er jo og denne dag
ges

ges byrde overvunden, og ſaaledes bliver altid et trin efter det andet af denne elendigheds lagt tilbage, og vi komme altid nærmere til vor evige herlighed. Imidlertid haver du taalmodighed med os, og forlader os daglig og rigelig alle vore ſynder. Derfor haver jeg og en fri tilgang til dig, min Fader, i Jeſu blod, ſom har aſtoet og rensset mig fra alle mine ſynder. Hvor ſtor er din Kierlighed, at du ſaaledes haver af naade gjort mig ſalig! min Fader, jeg kaſter din naade ikke bort, om end ſkiønt jeg erkiender mine feil, og udyder paa mig. Du veedſt at det er mit hiertes ænſke, og forlængſel at vorde fuldkommen befriet derfra, og at derfor den dødelige boelig allermeeſt trykker mig, fordi jeg i den ſamme ikke kand nok ſvinge mig op til dig, eller fuldkommen foreene mig med dig, men altid bliver tilbageholden formedelſt ſynden, ſom henger ved mig. Dog lad ifkun denne naade vederefare mig, min Fader, at min Chriſtendom maa være retſindig indtil enden, og at jeg ikke maa tage din naade forgieves, til min daglige vert, ſaa er jeg vel tilfreds. Tag mig nu til hvile, Kiere abba, thi jeg legger mig i dine arme, og begiver mig under dine vingers beſkiermeſe, og beſkyttelſe, i en troende

de

de tillid paa din naade. Luf mig mine
 øyne til, formedelst din Faderlige Kierlige
 hed, og bliv imidlertid foreenet med min
 Aand, at satan ikke finder magt imod mig.
 Du est jo Israels vægter og vogter som ikke
 sover eller slummer, du vilde ikke allene be-
 vogte og beskierme mit liv og siel, og alt,
 hvad som du haver givet mig, men ogsaa
 forbarme dig over alle mennisker i verden,
 og over alle dine skabninger, særdeles over
 dine børn, over alle mine med-brødre og
 med-systre i Christo Jesu, og lad dennem i
 denne aftenstund ogsaa nyde min arme bøn
 med mig. Åbn mig i morgen mine øyne
 igien, og opfyld min mund paa nye med din
 lof, at jeg saa længe maa prise dig, og leve
 til din ære, indtil det timelige levnets af-
 ten, hvor efter mig saa hierteligen forlæn-
 ges, kommer frem, og du legger mig i gra-
 ven til hvile, og opvækker mig paa dine
 børns rette hvile-og glæde-dag, da min soel
 ikke skal gaae ned evindeligen, men jeg i evig
 sandhed og klarhed skal leve for
 dig. Amen.

Nogle Aandelige Psalmer.

Gott lob ein Schrit zur Ewigkeit.

Et trin til evigheden sig, lof Æe Gud, at-
ter ender, i tidens fremgang sig til dig,
mit hiertes atraa vender, o kilde! som
mig livet gav, hvis naades strømme, som
et haf, sig i min siel udgynder.

2. Jeg teller timer, dag og aar, det mig
saa længe bliver, indtil jeg livet af dig saar,
o liv! som livet giver, at det som dødt er i
mig, opsluges gandske udi dig, og jeg udr-
d'lig bliver.

3. Mit hierte af din Kierlighed, saa bren-
der at optændes, hvad i mig er, mit sind til
med, saa hart med dig forbindes, at du i mig
og jeg i dig, og jeg dog altid uden svig, maa
nærmer til dig trænge.

4. O! at du selv vilt komme snart jeg tæl
de øyeblikke, ach! kom før hiertet til sin fart
ved døden sig vil skilke, kom dog udi din her-
lighed, feede! din bruud har sig bereed, og
lænderne opbunden.

5. Fordi og din Aands olie er, rigtig i
mig udgydet, og du indvortes er mig nær,
og jeg i dig indfydet; saa lys for
mig

mig, at jeg ved troe og ordet dig med glæde fandt undfange.

6. Kom, kom! er brudens røst til dig, kom, raaber hørt din Kiære! hun raaber/ skriger idelig, kom snart, o Jesu Herre! saa kom nu hid min brudgom Kier, Guds Lam, som Kiender at jeg er, i naade dig trolovet.

7. Den rette tiid og stund fra mig, jeg gandske til dig skyder, endskiønt jeg veed det teffes dig, at jeg afhierttet byder, dig kom me frem og strax der paa, mit løb kun lader derhen staæ, dig snart imod at komme.

8. Jeg nøyes at jeg ikke fra din Kierlighed fandt falde, og at jeg fri for hver mand maa, dig steds min brudgom kalde, og du o Livsens Fyrste dig, foreene hiffet vilt med mig, og mig din arvdeel skienke.

9. Derfor jeg priser dig med stiid, at dagen (natten) sig har endet, og at et trin af denne tiid, nu atter er fuldendet, jeg skri der hastig videre frem, indtil jeg naaer Jerusaleem, den stad som er der oven.

10. Naar mine hænder stunke ned, og mine knæ de vanket, saa styrk mig med din haand, og leed min tro og hiertes tanker, at ved din kraft mit hierte maa, sig styrke og formue saa, mod himlen op at stige.

II. O siel! gaæe frist paa troens vey, af
ræds

rædsel en forfage, lad dig af verdens lyster
en, fra sandheds stii af drage, er løbet alt
forlangt for dig, saa flyv som ørnen skynder
sig, med kierlighedsens vinger.

12. Til dig o Jesu er min siel, forlænge
siden draget, du fuld af kierlighed har heel,
mit sind og sands indtaget, far hen, hvad
faldes tiid og sted, jeg er nu udi evighed, thi
jeg i Jesu lever.

Den anden.

Eins ist noth, ach Herr! dis eine.

Et nødvendigt er, det ene lær mig Herre
fiende dog, andet lad som ædelsteene
finne det er dog et aag, hvor under
sig hiertet kun nager og plager, i sandhed
dog ingen fornøjelse tager, saar jeg kun det
eene som altid gjør vel, saa fryder det eene
i alting min siel.

2. Søg min siel, vilt du det finde, en hos
noget creatur, lad hvad jordisk er af finde,
sving dig over al natur, hvor Gud og hvor
mandom i een er at finde, hvor al Guds fuld-
kommenheds fylde er inde, der der er den be-
ste nødvendigste deel, mit eet og mit alt ja
min salighed heel.

3. Til det eene at besidde, som Maria sind
henstod, da hun fuld af andagts heede, satte
sig til Jesu fod, Thiertet hun brændte det
eene

eene at høre, hvad hende nu vilde vor Frelsermand lære, see! hendes alt gandske i Jesu var lagt, og hendes alt blev i et hende tilbragt.

4. Saa og ickun mig forlænger, Kiære Jesu efter dig, lad mig stadig ved dig henge, skienke dig til egen mig, om end til den største flok mange sig vende, vil jeg dog i Kierlighed efter dig rende, thi dit ord o! Jesu er liv, og er Aand, hvad er som man nyde i Jesu en Fand?

5. Al den største wiisdoms fylde, ligger Herre skjult i dig, gid min villie ickun vilde, paa den bane søge sig, hvor ydmøghed ret og eenfoldig regierer, og mig til den himmelske wiisdom henfører, ach! naar jeg kun Jesum ret kiender og veed, saa haver jeg wiisdommens fuldkommenhed.

6. Intet mig hos Gud Fand tiene, uden du min Jesus god, lykkes skal det mig alle, ved dit rosenfarved blod, den største retferdighed er mig da givet, der du blevst paa forsets træ for mig aflivet, da saligheds klæder jeg haver lagt paa, der i jeg i evighed glæde skal faae.

7. Giv min siel at vogue tilig, til dit billede i fred, du, som jeg udvæller, er mig giort af Gud til hellighed, hvad som til et gudeligt levet og livet mig tiener, er alt i min Frelser

ser

ser mig givet, udriv mig fra al den forfølgelig lyst, dit liv vær allene min vidskab og trøst.

8. Ja hvad skal jeg meer begiere, mig begynder naadens flod, du gifst engang ind med ære i det hell'ge ved dit blod, en evig forløsning du haver der funden, at jeg er den helvedes herskab undrunden, din indgang fuldkommene frihed mig før, i Anden det sønlige Abba man hør.

9. Med nøyagtig fred sig mætter nu min siel, og trøster sig, thi min Hyrde Jesus sætter for mig søde rigelig, nu fryder mit hjerte en sødere gaver, end naar jeg dig Jesum evindelig haver, mig ingen fornøjelse større kand see, end naar jeg dig Jesum i troen kand see.

10. Derfor Jesus du allene, er mit Et og alt, min Gud, prøv om jeg det ret mon mene, hylleries skin slet ud, see om jeg paa syndige stie monn' træde, paa evige vene mig Jesu da lede, giv at jeg kun holder her alting for dynd, og Jesum kand vinde; paa dette leg vind.

Den tredie.

Es vergehen alle Zeiten.

Alle tider ende have, og os følge med til grave, derpaa kommer evighed, som af

afingen ende veed : en begyndelse den fiender , dog til ende aldrig render , til de ondes største nag , stedse kaldes det i dag.

2. Evigt bringer fryd og smerte, evigt ind i siel og hierte for samvittighedens dør tordner, og den bange gjør, evighed har flere timer, end den klare soel har strimer, end de lys paa himlens sal, ja end havets draaers tal.

3. Kandsku tælle ildens gnister, alle skoves løv og qvister, farn og uld af havl og sne, blad og græs i engene : alt det man med tal kand nævne ikke settes bør i jevne med den lange evighed, som af ingen ende veed.

4. Evig fryd Gud dem vil give, som i Christi tro forblive, men den lange pine skal qvæle de fordømtes tal ; derfor hold dog op at synde, medens naaden er at finde, og see hen til evighed, som af ingen ende veed.

Den fjerde.

Wer weiß, wie nahe mir mein ende.

Hvo veed, hvor nær mig er min ende? see tiden meget hastig gaar, hvor let og snart kand det sig hende, at jeg herfra at vandre faar : min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste afskeds time god.

2. Det

2. Det kand langt anderledes blive med mig, før dagen vorder endt, thi medens jeg er her i live, jeg med døds fare er bespændt; min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

3. Lær mig, o Gud, ret at betænke min død, og naar jeg segner ned, min siel i Jesu saar at senke, og døe i sand bodferdighed: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

4. Fra verdens syfter, folk og vare lad mig betids affondre mig, at naar Gud kalder, jeg kand svare: mig skee som det behager dig: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

5. Lad himlen sukker-sød mig være, men verden beest, som galde-bær, lad mig i tanker stedse bære, hvor liflig saligheden er: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

6. Døf al min synd, o milde Fader, ved Christi dyre værdskuld til; jeg den astroen aldrig lader, I den jeg hvile finde vil: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

7. Jeg i min Jesu saar og vunder den bedste seng og hvile har, thi naar mit liv til døden stunder, jeg der min trøst og styrke tar; min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

8. Fra

8. Fra Jesu intet mig skal tvinge, en livet, og en dødsens bud, min haand jeg i hans saar vil stinge, og raabe: min Herr' og min Gud, min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

9. Min Jesum jeg mig isort haver, da jeg blev døbt med daabens vand, du derfor mig med trøst begaver, og for dit barn mig tager an: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

10. Mig Jesus lader æd' og drikke sit legem og sit røde blod; thi glemmer hand mig vist nok ikke, jeg bliver hans, hand er mig god: min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

11. Saa lad mit endeligt kun komme, min Jesus omhøve for mig bær, at det skal komme mig til fromme, som med hans blod beprøvet er; min Gud, gjør dog for Christi blod min sidste affkeds time god.

12. Imidlertid jeg mig fornøyer I ham, og døer i største roe, jeger tilfreds, som Gud det søyer, og har til ham en stadig troe: min Gud, gjør det for Christi blod, min affkeds stund maa være god.

